Haydn

The Seasons

1801

McCREESH

NFM NATIONAL FORUM OF MUSIC

RECORDING *National Forum of Music, 20-23 June 2016*
RECORDING PRODUCER *Nicholas Parker*
BALANCE ENGINEER *Neil Hutchinson*
RECORDING ENGINEER *Jonathan Stokes*
EDITING *Nicholas Parker, Neil Hutchinson, Paul McCreesh*

All recording and editing facilities by Classic Sound Limited, London and Nicholas Parker

Performing edition by Paul McCreesh, based on Bärenreiter edited by Armin Raab
Libretto by Baron Gottfried van Swieten
© New English translation by Paul McCreesh 2016 available at www.gabrieli.com
Polish translation of libretto, essay and performance note by Dorota Kozińska; other text by Anna Marks

PHOTOGRAPHY © *Łukasz Rajchert*
CD SERIES CONCEPT AND DESIGN *www.abrahams.uk.com*

A Wratislavia Cantans / National Forum of Music production in collaboration with Gabrieli Consort & Players
This disc is released under licence to Paul McCreesh's record label Winged Lion, in partnership with Signum Records
McCreesh / Wrocław is the logo of the Wratislavia Cantans oratorio series

This CD has been financed from the funds of the European Capital of Culture Wrocław 2016

2017 © Signum Records www.signumrecords.com
2017 ℗ Winged Lion www.wingedlionrecords.com
NFM40

MCCREESHWROCŁAW

ORGANISED BY

NFM NATIONAL FORUM OF MUSIC

WROCŁAW 2016 European Capital of Culture

EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE

FINANCED BY

Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

Haydn
The Seasons
1801

PAUL McCREESH
NATIONAL FORUM OF MUSIC CHOIR
WROCŁAW BAROQUE ORCHESTRA
GABRIELI CONSORT & PLAYERS

CAROLYN SAMPSON *Soprano*
JEREMY OVENDEN *Tenor*
ANDREW FOSTER-WILLIAMS *Bass-baritone*

GABRIELI CONSORT
NATIONAL FORUM OF MUSIC CHOIR *Agnieszka Franków-Żelazny, Artistic Director*

WROCŁAW BAROQUE ORCHESTRA *Jarosław Thiel, Artistic Director*
GABRIELI PLAYERS *Catherine Martin, Leader*

BEN PALMER *Assistant Conductor*

PAUL McCREESH *Conductor*

WROCŁAW WRATISLAVIA CANTANS NATIONAL FORUM OF MUSIC

The city of Wrocław in south-west Poland is both a deeply historic and dynamic modern-age city where economic growth and cutting-edge technology co-exist alongside a lively and flourishing cultural scene. It is home to one of Europe's oldest universities and to numerous festivals, of which the most widely known is Wratislavia Cantans, founded in 1966 by the great Polish conductor, Andrzej Markowski. Wratislavia Cantans has now celebrated its 51st anniversary and has welcomed many outstanding artists to the beautiful ancient churches and historic buildings within the City of Wrocław and in the surrounding area of Lower Silesia. Its general director is Andrzej Kosendiak and Paul McCreesh served as its artistic director from 2006-2012. The festival honours the vision of its founder in celebrating choral and vocal music of all sorts, especially that from within the oratorio tradition; it seeks not only to bring many of the world's leading musicians to the area, but also to engage these artists in collaborations with the many outstanding resident musicians.

Wrocław's growing reputation as an important artistic centre was recently confirmed by the opening of one of Europe's most prestigious concert halls, the Witold Lutosławski National Forum of Music. The new complex comprises an 1,800-seat concert hall, three chamber music recital rooms, and office, conference, exhibition and rehearsal spaces. It is home to Wrocław's many ensembles and festivals, including the NFM Wrocław Philharmonic, the NFM Choir, the NFM Leopoldinum Chamber Orchestra and the Wrocław Baroque Orchestra, as well as hosting performances by the world's leading orchestras and soloists. The NFM's activity also includes numerous education projects for children and young people, as well as initiatives to encourage adults to participate in cultural life. Each year the halls welcome over 400,000 guests to a wide variety of artistic events. The NFM played a vital part in Wrocław's year as 2016 European Capital of Culture and is increasingly recognised worldwide as a major force in Polish culture.

The NFM complex was co-financed by the European Union and designed by Kuryłowicz & Associates Architectural Design Studio; the acoustics and design of the concert halls were devised by the renowned New York based Artec Consultants Inc, now Arup. The NFM's concert halls are truly state-of-the-art with many innovative systems allowing flexible acoustic programming for the wide range of resident ensembles. Within weeks of opening in autumn 2015, the hall had already garnered an exceptional reputation among artists and audiences alike for the outstanding quality of its sound.

This is the fourth in a series of oratorio recordings which celebrate the work of Wratislavia Cantans, Paul McCreesh and the NFM's resident ensembles. The first, Berlioz's gargantuan *Grande Messe des Morts*, which received a BBC Music Magazine award, featured a vast, specially convened ensemble, incorporating musicians from the NFM Wrocław Philharmonic Orchestra, NFM Choir, the Gabrieli Consort & Players and outstanding young musicians from Poland and the UK. Many of the same musicians reconvened for a recording of Mendelssohn's *Elijah* at Watford Colosseum, following a much acclaimed

performance at the BBC Proms; this recording went on to win a *Diapason d'Or de l'Année*. The third recording, one of the great masterpieces of 20th century choral repertoire, Britten's *War Requiem*, won a BBC Music Magazine award and received excellent reviews: *"McCreesh brings astonishing clarity to the work's musical syntax [and] sets new standards for this strangely moving choral work"* Financial Times; *"a choral sound of airy, pure brilliance... a wonderfully articulate orchestra... the profundity and coherence of McCreesh's reading sets a new standard for this work"* BBC Music Magazine.

This new recording of Haydn's great final oratorio *The Seasons* brought together the Wrocław Baroque Orchestra, with whom Paul McCreesh is a frequent collaborator, and longstanding partners, the NFM Choir and Gabrieli Consort & Players, to recreate the large-scale performances of Haydn's own time in Vienna. As so often with these extraordinary Poland-UK productions, the sessions were characterised by a great energy, warmth and friendship; the palpable excitement reflected not only the thrilling sound of such a huge classical orchestra, but also the delight in making the first major recording in what is already one of Europe's most magnificent halls.

Haydn *The Seasons* 1801

SPRING
CD1 – *67.42*

1 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO *Soprano, Tenor & Bass-baritone* *5.58*
See Winter, stern and gloomy, flees

2 CHORUS *3.21*
Come, gentle Spring!

3 RECITATIVE *Bass-baritone* *0.32*
From Aries shines the bright'ning sun

4 SONG *Bass-baritone* *3.18*
With eagerness the countryman sets forth

5 RECITATIVE *Tenor* *0.34*
The countryman has paid his dues

6 CHORUS WITH SOLOS *5.38*
Heav'n be gracious, Heav'n be bounteous

7 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO *Soprano* *0.58*
Our fervent pray'rs are heard

8 DUET *Soprano & Tenor* & CHORUS WITH SOLOS *10.29*
O what charming sights delight us

SUMMER

9 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO *Tenor & Bass-baritone* *3.55*
In darkness shrouded

10 SONG *Bass-baritone* & ACCOMPAGNATO *Soprano* *2.52*
The wakeful herdsman

11 CHORUS WITH SOLOS *4.52*
Behold the Sun!

12 RECITATIVE *Bass-baritone* & ACCOMPAGNATO *Tenor* *1.52*
The village lads and lasses

13 CAVATINA *Tenor* *5.09*
Exhausted Nature, fainting, sinks

14 ACCOMPAGNATO *Soprano* *3.59*
How welcome now, ye shady groves!

15 SONG *Soprano* *4.16*
How refreshing to the senses

16 RECITATIVE *Tenor & Bass-baritone* & ACCOMPAGNATO *Soprano* *2.08*
Behold, arising through the sultry air

17 CHORUS WITH SOLOS *7.48*
Ah! The storm approaches near!

AUTUMN
CD2 – *65.26*

1 INTRODUCTION, ACCOMPAGNATO *Soprano* & RECITATIVE *Tenor & Bass-baritone* *2.23*
That which Spring has promis'd

2 TRIO *Soprano, Tenor & Bass-baritone* & CHORUS WITH SOLOS *5.34*
Thus Nature rewards our toil!

3 RECITATIVE *Soprano, Tenor & Bass-baritone* *1.11*
See how a bunch of eager lads

4 DUET *Soprano & Tenor* *7.43*
Fine ladies of the town

5 RECITATIVE *Bass-baritone* *0.56*
On ravag'd hills

6 SONG *Bass-baritone* *3.05*
See lo on yonder open field

7 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO *Tenor* *0.37*
A tight'ning circle of hunters

8 CHORUS *4.05*
Hark, hear the sounds of the chase

9 RECITATIVE *Soprano, Tenor & Bass-baritone* *1.01*
On vines, the grapes are glistening

10 CHORUS *6.34*
Drink up, drink up, the wine is here!

WINTER

11 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO *Soprano & Bass-baritone* *5.28*
The jaded year now fades away

12 CAVATINA *Soprano* *2.04*
Light and life are enfeebl'd

13 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO *Tenor* *2.01*
The lake lies lock'd in frosty grip

14 SONG *Tenor* *3.51*
The wand'rer stands perplex'd

15 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO *Soprano, Tenor & Bass-baritone* *1.07*
And drawing near the welcome sight

16 SONG *Soprano* WITH CHORUS *2.46*
Whirring, whirring, whirring!

17 RECITATIVE *Tenor* *0.23*
Now the flax has all been spun

18 SONG *Soprano* WITH CHORUS *3.44*
A noble squire, of great renown

19 RECITATIVE *Bass-baritone* *0.53*
And from the east there blows an icy blast

20 SONG & ACCOMPAGNATO *Bass-baritone* *4.44*
Consider then, misguided man

21 DOUBLE CHORUS WITH SOLOS *5.13*
Then dawns that morn so glorious

If Haydn, for posterity, has suffered for not having been Mozart, *The Seasons* has suffered similarly for not having been *The Creation*. Like Haydn and Mozart, Haydn's two late oratorios merit comparison and contrast; Marc Vignal once suggested that we consider them a single 'immense sacred opera'. In some musical respects, *The Seasons* is the more forward-looking of the two, not least in its anticipation of German Romanticism beyond Weber's *Der Freischütz* at least as far as Wagner's *Flying Dutchman*. Theologically, the picture is more complicated: Haydn's two collaborations with librettist Gottfried van Swieten might be viewed as a stroll towards and retreat from Enlightenment elision of God and Nature. *The Seasons* presents Nature as something of a metaphor for spiritual renewal; we meet a reconciling God, recognisable both to Christian intellectuals and to those of a simpler faith.

The son of Empress Maria Theresa's physician, Swieten spent the early years of his career in the Austrian diplomatic service; this did not seem to interfere with his literary and musical interests, for he found time to compose operas and symphonies. His correspondence frequently mentions Enlightenment writers, many of whose censored or proscribed works – sometimes by his government, and at any rate, by the Roman Catholic Church – he procured for the Empress's own chief minister, Prince Kaunitz. The Viennese Papal Nuncio commended Swieten's intelligence, yet lamented its use in the service of '*moderno filosofismo*'. Upon Maria Theresa's death, Joseph II appointed Swieten to the Presidency of the Educational Commission, where he aimed to underline the identity between religion as revealed in Scripture and as experienced in Nature. This would involve a thorough grounding for 'future instructors of the people' in philosophical ethics and in 'natural theology': that is, arguments for the existence of God through observation of His presence in Nature. The more utilitarian-minded Emperor, interested primarily in parish priests' agricultural expertise, was unimpressed.

After Joseph's death in 1790, however, his brother and successor, Leopold II, relieved Swieten of responsibilities other than his longstanding and inoffensive duties as Imperial Librarian. He would henceforth concentrate on his musical activities. During a posting to Berlin, Swieten had encountered Handel's oratorios and other *alte Musik*. In about 1785, he had organised a society of Viennese aristocratic patrons, the *Gesellschaft der Associierten*, to mount private, Sunday morning performances of oratorios, above all those of Handel (a wide range, even by our modern standards). It was that society which commissioned both *The Creation* and *The Seasons*; it probably rendered Swieten's position as Haydn's librettist a *fait accompli*.

Although Haydn was acquainted, through Swieten's Vienna performances, with many of Handel's oratorios, nothing had prepared him for the 1791 Westminster Abbey Handel Festival, which boasted over a thousand performers. Thus inspired, Haydn had resolved immediately to write a new oratorio on the subject of the Creation. Following its great success, a second collaboration was decided upon, in which Swieten would play a part greater still. The source of the

original English libretto of *The Creation* remains shrouded in mystery; it has even been claimed that it was intended initially for Handel, although that seems to many a little too neat a claim to succession. In any case, that of *The Seasons*, loosely based upon James Thomson's celebrated poem of that name, necessitated a more prominent role for Swieten, given both the poem's length and the patent unsuitability of many passages for musical setting.

Donald Tovey, a great admirer, exaggerated when he 'refrained from announcing *The Seasons* as an oratorio, because only a small part of the work has any pretensions to be sacred music at all'. Although in Hummel's 1806 catalogue of the Esterházy collection it is listed as a cantata, 18th century conceptions of the sacred were considerably broader than ours. *The Creation* takes us from the sublimity of God's creation of the world itself to the human realm, for better or worse, of Adam, Eve and, ever so briefly, the serpent, whilst *The Seasons* explores the day-to-day, year-to-year life of God's human creatures.

For Swieten and in many respects also for Haydn, whose larger scores began 'In nomine Domini' and ended 'Laus Deo' or 'Soli Deo Gloria', religion was essentially a practical matter. One should do God's work here on earth and, like the inhabitants of Voltaire's paradise of Eldorado in *Candide*, 'thank Him unceasingly for everything He has given, and worship God from morning till night'. In *The Seasons*, the characters, perhaps like the audience, are gently reminded, when they have stepped away from worship, of their need still to do so. Haydn's faith was certainly cheerful and genuine. His pupil, Georg August Griesinger, recalled having heard him say: 'If my composing is not proceeding so well, I walk up and down the room with my rosary in my hand, say several Aves, and then ideas come to me once again'. Such popular piety was not Swieten's; we may even notice a tension between composer and the librettist. It should not, however, be exaggerated.

There may be perceived in the oratorio a related shift from rational contemplation of Nature towards a more emotional response. That certainly reflects a growing tendency during the course of the 18th century; Thomson's poem notwithstanding, the libretto to *The Seasons* is probably about 50 years younger than that to *The Creation*. Thus, in Simon's first aria, we hear of the eagerness with which the husbandman begins his tilling, how he whistles as he works as he fulfils Creation's duties of stewardship. Such an attitude stands very close to the Idylls of Salomon Gessner, which Swieten had introduced to Frederick the Great in Berlin, and also offers ample opportunity for a musical pictorialism to which Haydn was more resigned than devoted. In general, however, it is only in the music that a truly popular note is struck: for example, at the opening of Hannah's *Lied* or in the playful flirtation of the Autumn duet between Lucas and Hannah. Swieten's humanism did not extend to seeing the divine in superstitious peasants; his desire remained to enlighten them – and perhaps, whilst remaining aware of what Haydn was willing to set, even to enlighten him too.

Practical religious concerns are aired in Spring's chorus with solos, 'Heav'n be gracious'. Peasants beseech gracious Heaven to be merciful and water their fields; certain of that outcome, they extol heavenly goodness. Rural life is to be enjoyed; depiction of that enjoyment by city-dwellers is also to be enjoyed. The religious message is more explicit in the following duet with chorus, subtitled 'Song of Joy'. It opens with a delight similar to that heard in *The Creation*, albeit lacking the rapture of that first discovery of Nature. Swieten tells us of the joys of green meadows, lilies, lambs, and bees, but the picture is also less static: 'All is stirring, all is quiv'ring, hark how lively Nature wakes!'. The sentiments this evokes are first described as joy and rapture, swelling the heart, but Simon explains that what the peasants feel in their hearts is 'the mighty Creator's will'. God's presence in Nature is reinstated gently, without hectoring, before a final vast paean concludes Spring.

And so, in Winter, when we hear tell of a wanderer lost in the snow, his spirit – and ours? – at its most depressed, those daily, seasonal, annual routines continue to progress, pre-empting a Schubertian *Winterreise*. The revived traveller finds relief in the light and warmth of a nearby house, a reversal for which Thomson affords no source. Following severe winter chill, the temperature, indoors at least, is warmed through homespun (literally, in the spinning chorus) wisdom from Hannah and the chorus: perhaps the clearest instances of that folkish mood tending towards Weber's *Freischütz*. Simon's final aria turns toward the mortality of man, the seasons presented as an allegory of the human lifespan. The ailing composer himself acknowledged an autobiographical content, whilst touchingly paying homage to Mozart in quoting from his symphonies 39 and 40 at the phrase 'The Summer spirit long pass'd by'. If Haydn hints at the pleasures of a life well lived, and in Mozart's case a candle well burned, Swieten offers a sterner message, quoting directly from Thomson: 'Only Virtue lasts'.

The Seasons does not, however, end on so austere a note. Trumpets herald the glorious morn, an awakening to new life. Thomson had said something similar, but for him the 'glorious morn' had merely been the dawning of spring. For Haydn and Swieten, it is also a unique event: the Resurrection of the Dead. A Handelian double chorus is here put to very different use from that in *Israel in Egypt*. This instead is a question-and-answer session of salvation; a trial, but one which can be passed. Haydn, moreover, triumphantly reconciles the light first dazzlingly evoked in *The Creation* with a more traditional Austrian conception of C major, key *par excellence* of the *Missa solemnis figuraliter*, resplendent with fanfares for massed trumpets and horns. Salvation is to be rejoiced in, even enjoyed. The Haydn of old, who confessed that his heart would leap with joy upon thinking of God, is still with us.

© Dr Mark Berry

Dr Mark Berry is Senior Lecturer in Music at Royal Holloway, University of London

Haydn performed both his oratorios in large and small formations, but his acclaimed performances in Vienna at the Tonkünstler Society were always given with very large forces. Happily, much of the original performance material survives, enabling us to reconstruct a typical Viennese orchestra of the time; at least 80 string players, tripled wind (arranged in three separate *Harmonie* ensembles), a single contrabassoon, doubled trumpets and drums, doubled trombones (though a single bass trombone), a keyboard instrument, and, for *The Seasons*, as many as 10 horns! Choirs were by no means as large as such orchestral numbers might suggest, and usually settled between 60 and 80 singers.

The parts are strangely devoid of *solo/tutti* markings: I have assumed that the accompanied recitatives and songs would require smaller numbers, and have therefore divided the ensemble into a smaller *concertino* and larger *ripieno*. The large orchestra plays mainly in the choruses, dropping out in sections where a solo delicacy seems appropriate, but adding great weight to Haydn's marvellous climaxes. Although *The Creation* has been recorded occasionally with large forces, I believe this is the first recording of *The Seasons* to use such.

Both *The Creation* and *The Seasons* are among the earliest oratorios to be published in two languages simultaneously. The original English version of *The Creation* suffers from extreme clumsiness, partly through the process of 'back-translation' English-German-English, and partly through Swieten's very limited knowledge of English. *The Seasons* is even worse, so as to be largely unsingable, and from the early 19th century many piecemeal improvements have been attempted. I have sought to make a complete reworking of the libretto; the emphasis is to present the singers with a version that well serves Haydn's glorious music, and to offer the listener a text, in 18th century style, which directly communicates the vision of Thomson's poetry. This translation follows the German version very closely on the whole, but I have occasionally been freer where more idiomatic English seems to preserve the spirit of Thomson's original. Hannah's two strophic songs in Winter are not to be found in Thomson's original poem; Swieten drew on other texts. Here the translation is more creative, partly reflecting the wish to write in rhyme.

The recitatives have also been subject to a thorough rewriting. The vocal lines and harmony are entirely those of Haydn, but I have made small changes to reflect the grammar and rhetoric required by English. I first started work in 2011 and undertook much revision for this recording in 2016.

The Seasons is not an especially complex work to edit, although it is clear that the original printed score was only cursorily proofed. Small errors in some instrumental parts have been tacitly corrected, as have inconsistent lengths of final notes in choral parts. Haydn cued percussion at the end of the drinking chorus, without leaving any music. This has been assumed to imply that the choral singers should improvise freely, rather than requiring the services of a virtuoso percussion ensemble for 30 bars of unbridled revelry!

Paul McCreesh

SPRING – CD 1

1 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO

Simon
See Winter, stern and gloomy, flees
To farthest reaches of the north.
And foll'wing at his beck,
His blust'ry ruffians quit the vales,
With dreadful groans and howling.

Lucas
From tow'ring crags the melting snows
In slushy torrents swiftly roll.

Hannah
And lo! from southern shores
Breathe softest zephyrs, warm and mild,
Sweet messengers of Spring!

2 CHORUS

Chorus
Come, gentle Spring!
Thou gift of Heaven, come!
From frozen wint'ry grave, bid drowsy Nature rise!

WIOSNA – CD 1

1 INTRODUKCJA I ACCOMPAGNATO

Szymon
Patrzcie, jak sroga i posępna Zima
Umyka na północny kraniec ziemi,
A posłuszne na jej skinienie
Porywcze nicponie pierzchają z dolin
Z przeraźliwym jękiem i skowytem.

Łukasz
Topniejące śniegi spływają ze strzelistych grani
Rwącym potokiem rozmiękłego błota.

Hanna
Baczcie uważnie! Od północnych brzegów
Tchną zwiewne zefiry, ciepłe i łagodne,
Słodcy posłańcy Wiosny!

2 CHÓR

Chór
Przybywaj, miła Wiosno!
Darze Niebios, przybywaj!
Wyrwij senną Naturę ze zmarzniętej zimowej mogiły!

The smiling Spring is almost here,
The linden blossom soon will cheer,
And all will burst to life again.

Take heed! Do not rejoice so soon,
For creeping mists and freezing fogs abound,
And Winter oft returns to spread o'er shoots and buds,
A deadly, malicious frost.

Come gentle Spring!
Thou gift of Heaven, come!
Descend upon our verdant plains.
O come, gentle Spring,
Make haste, do not delay!

3 RECITATIVE

Simon *From Aries shines the bright'ning sun, o'er all the world below.*
Now cold and dampness yield to kindly breezes, warm and mild.
The frozen earth breaks free once more, and radiant is the firmament above.

Uśmiechnięta Wiosna jest coraz bliżej,
Lipa wkrótce rozkwitnie na wspólną uciechę
I wszystko znów zerwie się do życia.

Rozwagi! Nie cieszcie się zbyt wcześnie,
Bo mgły wciąż się snują, szadź na ziemi siada,
Zima często powraca, by pąki i pędy
Ściąć podłym i okrutnym, śmiercionośnym szronem.

Przybywaj, miła Wiosno!
Darze Niebios, przybywaj!
Zstąp na nasze zielone równiny.
Przybywaj, miła Wiosno,
Śpiesz się do nas, nie zwlekaj!

3 RECYTATYW

Szymon *Pogodne słońce w znaku Barana rozjaśnia cały świat.*
Chłód i wilgoć ustępują miejsca delikatnym bryzom, ciepłym i łagodnym.
Zmarznięta ziemia znów się otwiera, niebo promienieje.

4 SONG

Simon

With eagerness the countryman sets forth to till the soil,
Through furrows long he whistling strides, and tunes a cheerful lay.
With measur'd gait and careful tread he scatters wide the seed,
And prays the faithful soil will bear, in time, a golden crop.

5 RECITATIVE

Lucas

The countryman has paid his dues;
No care nor labour has he spared,
So gen'rous Nature will his diligence reward,
And thus to Heav'n he turns his humble pray'rs.

6 CHORUS WITH SOLOS

Hannah, Lucas, Simon & Chorus

Heav'n be gracious, Heav'n be bounteous.
Open thou, and pour thy blessings o'er our fertile plains below.
Let glist'ning dews revive our pastures!
Let show'rs of rain refresh our meadows!
Let softest breezes warm the air,
And let the sun shine purest rays!
For these abundant gifts we pray, and for thy bounty, thanks be giv'n.

4 PIEŚŃ

Szymon

Wieśniak z zapałem rusza w pole uprawiać ziemię,
Brnie, pogwizdując, przez długie bruzdy, piosnkę wesołą nuci.
Idąc miarowym, rozważnym krokiem, zamaszyście rozsiewa nasiona
I prosi wierną rolę, by z czasem przyniosła złociste plony.

5 RECYTATYW

Łukasz

Wieśniak uczynił swoją powinność;
Nie szczędził troski ani mozołu,
By hojna Natura wynagrodziła jego zapobiegliwe trudy,
Więc teraz zanosi korną modlitwę do Niebios.

6 CHÓR I SOLIŚCI

Hanna, Łukasz, Szymon i Chór

Niebiosa, bądźcie łaskawe, Niebiosa, bądźcie szczodre.
Otwórzcie się i ześlijcie błogosławieństwa na nasze żyzne równiny.
Niech lśniąca rosa ożywi nasze pastwiska!
Niech strugi deszczu orzeźwią nasze łąki!
Niech zwiewne bryzy ogrzeją powietrze,
Niech słońce opromieni ziemię najczystszym blaskiem!
Modlimy się o obfite dary; za hojność Niebiosom niech będą dzięki.

7 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Hannah *Our fervent pray'rs are heard;*
A warming breeze arises
And fills the sky with downy billows.
They rise aloft, they tumble down,
And pour their riches o'er the earth,
The pride and joy of Nature fair.

8 DUET & CHORUS WITH SOLOS

Hannah *O what charming sights delight us in the prospect fair.*
Come ye maidens, let us wander through the flow'ry vales.

Lucas *O what charming sights delight us in the prospect fair.*
Come ye fellows, let us wander 'midst the meadows green.

Hannah *See the lilies, see the roses, see the flowers all!*

Lucas *See the farmland, see the bowers, see the pastures all!*

Chorus *O what charming sights delight us in the prospect fair. (etc)*

Hannah *See the landscape, see the waters, see the glitt'ring sky!*

Lucas *All is stirring, all is quiv'ring, hark how lively Nature wakes!*

7 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Hanna *Nasze żarliwe modły zostały wysłuchane;*
Zrywa się ciepła bryza
I wygania na niebo strzępiaste chmury.
Suną ku górze, toczą się w dół
I spuszczają na ziemię swoje skarby,
Dumę i rozkosz Natury.

8 DUET, CHÓR I SOLIŚCI

Hanna *Jakże urocze widoki odsłaniają się przed naszymi oczami.*
Chodźcie, dziewczęta, pospacerujmy wśród ukwieconych dolin.

Łukasz *Jakże urocze widoki odsłaniają się przed naszymi oczami.*
Chodźcie, chłopcy, pospacerujmy wśród zielonych łąk.

Hanna *Popatrzcie na lilie, popatrzcie na róże, patrzcie na te wszystkie kwiaty!*

Łukasz *Popatrzcie na pola, popatrzcie na chaty, patrzcie na te wszystkie łąki!*

Chór *Jakże urocze widoki odsłaniają się przed naszymi oczami. (itd.)*

Hanna *Spójrzcie na ten krajobraz, popatrzcie na te wody, spójrzcie w to lśniące niebo!*

Łukasz *Wszystko się rusza, wszystko się kłębi, spójrzcie, jak ochoczo Natura wstaje do życia!*

Hannah	*See the newborn lambs are gamb'lling,*
Lucas	*See the shoals of fish are swimming,*
Hannah	*See the swarms of bees are buzzing,*
Lucas	*See the flocks of birds are flutt'ring,*
Chorus	*All is stirring, all is quiv'ring, hark how lively Nature wakes!* *O what pleasures, O what wonders fill our gladden'd hearts.* *Sweetest yearnings, gentlest longings soon arise within our breasts.*
Simon	*Ev'ry feeling, ev'ry passion is the mighty Creator's will.*
Chorus	*Let us honour, let us worship, let us laud Him, let us praise His name.* *Let our voices hymn His glory and resound on high!*
Chorus	*Wonderful, bountiful, infinite God.*
Hannah, Lucas & Simon	*With Thine abundant blessings, mankind hast Thou reviv'd.* *With Thine o'erflowing goodness, mankind hast Thou refresh'd.*
Chorus	*Hymns of praise we sing to Thee,* *Wonderful, bountiful, infinite God.*

Hanna	*Patrzcie, jak dokazują maleńkie jagniątka.*
Łukasz	*Patrzcie, jak śmigają ławice ryb.*
Hanna	*Posłuchajcie, jak brzęczą roje pszczół.*
Łukasz	*Patrzcie, jak ptaki trzepocą skrzydłami.*
Chór	*Wszystko się rusza, wszystko się kłębi, spójrzcie, jak ochoczo Natura wstaje do życia!* *Jaka rozkosz, jakież zdumienie rozlewają się w naszych uradowanych sercach.* *Już wkrótce w naszych piersiach zagoszczą najsłodsze tęsknoty i najczulsze pragnienia.*
Szymon	*Wszelkie namiętności i uczucia powstają z woli wszechmogącego Stwórcy.*
Chór	*Czcijmy Go, uwielbiajmy, złóżmy Mu hołd, sławmy Jego imię.* *Niech nasz hymn na Jego chwałę wzniesie się aż pod niebo.*
Chór	*Wspaniały, szczodry, nieskończony Bóg.*
Hanna, Łukasz i Szymon	*Swoim hojnym błogosławieństwem odnowiłeś ludzkie plemię.* *Swą bezmierną dobrocią pokrzepiłeś ludzkie plemię.*
Chór	*Śpiewamy hymn na Twoją chwałę,* *Wspaniały, szczodry, nieskończony Boże.*

SUMMER

9 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO

Lucas *In darkness shrouded steals the dawn, in pearly mantle.*
With falt'ring footsteps, in retreat, the weary night retires.
To gloomy caverns ferocious vultures now repair;
Their ghastly shriekings no longer pierce the trembling heart.

Simon *The well-reposed countryman, by the cock'rel's raucous call awak'd,*
To daily labour and worthy toil is summon'd.

10 SONG & ACCOMPAGNATO

Simon *The wakeful herdsman gathers up his cheerful flock of bleating sheep;*
Through rolling hills and meadows green, slowly he drives them forth.
To eastern skies he lifts his gaze, while steadfast on his crook he leans.
He longs to see a glimm'ring ray, welcome sight of breaking day.

Hannah *The rosy dawn breaks forth at last;*
Like wisps of smoke the clouds disappear.
The heav'ns are radiant, in azure serene,
The hills are burnish'd with fiery gold.

LATO

9 INTRODUKCJA I ACCOMPAGNATO

Łukasz *Świt skrada się w ciemnościach, otulony perłową opończą.*
Znużona noc wycofuje się chwiejnym krokiem.
Ohydne sępy wracają do swych ponurych jaskiń;
Ich upiorne wrzaski nie napełniają już serca trwogą.

Szymon *Wypoczęty wieśniak, zbudzony ochrypłym pianiem koguta,*
Bierze się za codzienny mozół i chwalebny znój.

10 PIEŚŃ I ACCOMPAGNATO

Szymon *Czujny pasterz zagania wesołe stadko pobekujących owiec;*
Prowadzi je nieśpiesznie przez falujące wzgórza i zielone łąki.
Wsparty na kiju, unosi wzrok ku niebu na wschodzie,
Wypatrując świetlistego promienia upragnionej jutrzenki.

Hanna *Różany świt nareszcie wstaje;*
Chmury rozwiewają się jak smugi dymu.
Niebo jaśnieje pogodnym lazurem,
Wzgórza skrzą się ognistym złotem.

11 CHORUS WITH SOLOS

Hannah, Lucas, Simon & Chorus

Behold the Sun!
He creeps, He stalks, He climbs, He strides, He glows, He gleams;
He shines, resplendent and bright, enflam'd and in majesty!

Hail, O glorious Sun! Thou source of light and life, all hail!
O thou, the eye and soul of all, and image of our God! We offer thanks to thee.
How shall we tell of such great rapture, which by thy bounty now appears?
How shall we count the num'rous blessings, which by thy gentle grace are giv'n?
The rapture, O how shall we tell? The blessings, O how shall we count?

Hannah

All hail to thee for endless joy!

Lucas

All hail to thee for boundless cheer!

Simon

All hail to thee for matchless health!

Hannah, Lucas & Simon

All hail to thee,
Though all thy pow'r and strength to thee by God is giv'n.

Hannah, Lucas, Simon & Chorus

Hail, O glorious Sun! Thou source of light and life, all hail!
Rejoice, uplift your voices, sing praise(s) to Nature fair!

11 CHÓR I SOLIŚCI

Hanna, Łukasz, Szymon i Chór

Spójrzcie na Słońce!
Podpełza, skrada się, wspina, przyśpiesza kroku, jaśnieje, gorzeje;
Świeci jasnym, wspaniałym blaskiem, bucha majestatycznym płomieniem!

Bądź pochwalone, cudowne Słońce! Źródło światła i życia, bądź pochwalone!
Źrenico i duszo wszechrzeczy, obrazie naszego Pana! Składamy ci dzięki.
Jak wysłowić niezmierzony zachwyt na widok twych darów?
Jak zliczyć błogosławieństwa, które zawdzięczamy twej życzliwej łasce?
Jak ten zachwyt wysłowić? Jak zliczyć te błogosławieństwa?

Hanna

Bądź pochwalone za radość bez końca!

Łukasz

Bądź pochwalone za szczęście bez granic!

Szymon

Bądź pochwalone za niezrównane zdrowie!

Hanna, Łukasz i Szymon

Bądź pochwalone,
Choć całą swą moc i siłę zawdzięczasz Bogu.

Hanna, Łukasz, Szymon i Chór

Bądź pochwalone, cudowne Słońce! Źródło światła i życia, bądź pochwalone!
Radujcie się, wznieście głosy ku niebu, śpiewajcie ku chwale Natury!

12 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Simon *The village lads and lasses haste to the meadows;*
A colourful throng spreads over the fields.
The waves of ripen'd corn bow down before the sunburnt reapers.
The sickles flash, the corn-stalks fall!
But soon the crop is gather'd and tightly bound in sturdy sheaves.

Lucas *At noon the sun ascends with fiercest blaze*
And pours through clear and cloudless skies
A torrent of fire on the meadows below.
Whilst o'er the arid pastureland, above the haze,
Appears a flood of dazzling brightness.

13 CAVATINA

Lucas *Exhausted Nature, fainting, sinks.*
Wilted blossoms, scorchèd meadows, parchèd sources,
Witness all the raging heat,
And weary, languish man and beast, outstretch'd upon the ground.

12 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Szymon *Wiejscy chłopcy i wiejskie dziewczęta śpieszą na łąki;*
Suną barwną gromadą przez pola.
Łany dojrzałych zbóż składają pokłon ogorzałym żniwiarzom.
Śmigają sierpy, spadają kłosy!
Wkrótce żeńcy powiążą zboże w ciężkie snopy.

Łukasz *W południe słońce najmocniej przygrzewa,*
Śląc z pogodnego, bezchmurnego nieba
Ognisty żar na rozpostarte w dole łąki.
Nad suchym, zasnutym mgłą pastwiskiem
Rozlewa się oślepiająca jasność.

13 CAVATINA

Łukasz *Wyczerpana Natura omdlewa i pada.*
Zwiędłe kwiaty, spieczone łąki, wyschnięte źródła
Zmagają się z okrutnym skwarem,
Znużeni ludzie, półżywe bydlęta kładą się pokotem na ziemi.

14 ACCOMPAGNATO

Hannah

How welcome now, ye shady groves!
Where lofty boughs of ancient oak give cool, refreshing shade,
And rustling leaves of slend'rest ash in whisp'ring murmurs sound.
Through banks of downy mosses a bubbling brooklet purls,
And merrily flits o'er blooming flow'rs, a host of enamell'd insects.
The herbs breathe forth their sweetest scent, on wings of zephyrs borne,
And from a neighb'ring thicket tunes a youthful shepherd's reed.

15 SONG

Hannah

How refreshing to the senses, how reviving to the heart,
Life through ev'ry vein is flowing, joy in ev'ry nerve awakes, enlivening the soul.
The spirit soars aloft with pleasure and delight,
An ardent, rousing zeal assails the cheerful breast.

16 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Simon

Behold, arising through the sultry air,
Along a distant mountain reach,
A pallid cloud of mist and vapour;
Now forc'd aloft, it grows apace
And covers all the firmament with thickest darkness.

14 ACCOMPAGNATO

Hanna

Jak żeście teraz upragnione, bezsłoneczne gaje!
Gdzie potężne konary sędziwego dębu użyczają chłodnego, ożywczego cienia,
A szemrzące listowie smukłego jesionu brzmi jak szept do ucha.
Między czapami puszystych mchów wije się bulgoczący strumyk,
Pośród kwiatów krząta się chmara owadów lśniących jak klejnoty.
Zioła tchną najsłodszym zapachem, niesionym dalej na skrzydłach zefirów,
A z pobliskich zarośli dobiega dźwięk piszczałki młodego pasterza.

15 PIEŚŃ

Hanna

Jak to odświeża zmysły, jak serce rozbudza;
W żyłach kipi energia, ożywcza radość nerwy przenika.
Duch szybuje wysoko, przejęty zachwytem i rozkoszą,
Żarliwy zapał pierś ochoczą rozpiera.

16 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Szymon

Patrzcie, jak w dusznym powietrzu,
Znad górskich szczytów w oddali,
Wyłania się mleczny kłąb mgły i oparów;
Wypchnięty w górę, gwałtownie się rozrasta,
Zasnuwając firmament gęstniejącym mrokiem.

Lucas *Hark, from the vale a muffl'd rumble foretells th'impending storm.*
See, brooding with fate, the blacken'd billows slowly creep
And, threat'ning, hover o'er the plain.

Hannah *In fear and anguish, all Nature holds its breath.*
No beast, no leaf is stirring; a deathly silence reigns.

17 CHORUS WITH SOLOS

Chorus *Ah! The storm approaches near!*
Heav'n protect us!
Hark, how the thunder rolls!
Hark, how the whirlwind roars!
Away, away! Where shall we fly?
Flashes of lightning break over the skies,
Their sharp, jagged forks are bursting the billows,
And torrents drown us below.
Where is shelter?
Dreadful blasts the storm, the arch of Heav'n is aflame.
Save us wretches!
Smashing, crashing, smack and crack,
The thunder growls with frightful noise.
The earth, convuls'd, is shaken, e'en to the oceans' deep.

Łukasz *Posłuchajcie: stłumiony grzmot w dolinie zwiastuje nadchodzącą burzę.*
Spójrzcie: nadciągają z wolna czarne, posępne chmury
I unoszą się złowróżbnie nad równiną.

Hanna *Znękana Natura wstrzymuje oddech ze strachu.*
Całe stworzenie zamarło; zapadła śmiertelna cisza.

17 CHÓR I SOLIŚCI

Chór *Ach! Burza nadciąga!*
Niechaj niebiosa mają nas w swej opiece!
Słuchajcie, jak grzmot się przetacza!
Słuchajcie, jak wiatr huczy!
Trzeba uciekać! Dokąd tu się schronić?
Błyskawice przecinają niebo,
Wbijają się w chmury niczym ostre, wyszczerbione widły,
Spuszczając na nas ulewę.
Gdzie szukać schronienia?
Burza okrutnie się sroży, Niebiosa pałają ogniem.
Ratujcie nas, nieszczęśników!
Huki, trzaski, trzeszcząc, hucząc,
Grzmot się toczy z przeraźliwym łoskotem.
Ziemia wije się w konwulsjach aż po samo dno morza.

Lucas *The gloomy storm clouds soon disperse*
And silenc'd is the tempest's rage.

Hannah *Before th'approaching eventide,*
The sun peeps out once more,
And bathèd in those glorious beams,
Like brightest pearls, the meadows shine.

Simon *And so to long-acquainted byres,*
Well sated and refresh'd, the cattle now return.

Lucas *In hedges, quails sing to their mates.*

Hannah *In grasses, cheerful crickets chirp.*

Simon *In marshes, gruffly croak the frogs.*

Hannah, Lucas & Simon *The eve'tide curfew tolls.*
For o'er us winks the brightest star
And calls us all to sweet repose.

Chorus *Lads and lasses, children come!*
Sweetest slumber now awaits.
A spotless heart and healthy frame
Our daily labours shall attest.

Łukasz *Posępne burzowe chmury szybko się rozpierzchły*
I ucichł zgiełk zawieruchy.

Hanna *Przed zapadnięciem zmierzchu*
Słońce raz jeszcze wyjrzało;
Skąpane w jego promieniach łąki
Lśnią jak najczystsze perły.

Szymon *Najedzone i odświeżone deszczem bydło*
Powraca do znajomych obór.

Łukasz *W żywopłotach tokują bażanty.*

Hanna *Świerszcze wesoło cykają w trawie.*

Szymon *Na bagnach szorstko skrzekoczą żaby.*

Hanna, Łukasz i Szymon *Wieczorny dzwonek do snu wzywa.*
Nad naszymi głowami mruga najjaśniejsza gwiazda,
Zwiastując porę słodkiego odpoczynku.

Chór *Chłopcy, dziewczęta, dziatki – przybywajcie!*
Czeka was słodki sen.
Nasz codzienny mozół zaświadczy,
Że serca mamy niepokalane i zdrowy duch w ciele.

We come, we follow thee!
The eve'tide curfew slowly toll'd.
For o'er us winks the brightest star,
And calls us all to sweet repose.

AUTUMN — CD2

1 INTRODUCTION, ACCOMPAGNATO & RECITATIVE

Hannah *That which Spring has promis'd, adorn'd in blossom fair,*
That which Summer ripen'd, with streams of sunshine clear,
In Autumn gold is gather'd, to cheer the farmer's breast.

Lucas *Th'abundant harvest home he brings, on wagons heavy laden,*
And scarcely can his barns enclose the crop his land has yielded.

Simon *Now all around he casts his eye*
And measures all his plenteous produce there;
As pride and gladness warm his heart.

Przybywamy, idziemy z wami!
Wieczorny dzwonek powoli wybrzmiewa.
Nad naszymi głowami mruga najjaśniejsza gwiazda,
Zwiastując porę słodkiego odpoczynku.

JESIEŃ — CD2

1 INTRODUKCJA, ACCOMPAGNATO I RECYTATYW

Hanna *To, co obiecała Wiosna, przyozdobiona pięknym kwieciem,*
To, co dojrzewało w jasnych potokach słonecznego światła za sprawą Lata,
Zostanie zebrane w porze złotej Jesieni, ku uciesze gospodarza.

Łukasz *Wieśniak zwozi żyzne plony do obejścia, w furach wyładowanych po brzegi;*
Z trudem domyka drzwi stodół, pełnych zbóż, które ziemia zrodziła.

Szymon *Teraz toczy wzrokiem dokoła,*
Szacując wielkość obfitych zbiorów;
Duma i radość rozpierają mu serce.

2 TRIO & CHORUS WITH SOLOS

Simon
Thus Nature rewards our toil!
She smiles and cheers our work.
She guides us with encouragement
And lends a willing hand.
She governs us with strength and pow'r.

Hannah & Lucas
From thee, O Toil, comes ev'ry good.
The cottage where we dwell,
The garments which we wear,
The produce which we eat,
Are all thy gifts, and thy reward.
O Toil, O noble Toil, from thee comes ev'ry good.

Chorus
O Toil, O noble Toil, from thee comes ev'ry good.

Hannah
From thee comes worthiness, thou temp'rest slothfulness and vice.

Lucas
By thee the heart of man is cleans'd and purify'd.

Simon
Through thee comes strength and will,
That duty and honour fill our daily lives.

Chorus
O Toil, O noble Toil, from thee comes ev'ry good.

2 TERCET I CHÓR Z PARTIAMI SOLOWYMI

Szymon
Tak oto Natura nasz znój wynagradza!
Uśmiecha się i radośnie wychwala nasz trud.
Prowadzi nas, dodaje nam otuchy
I wyciąga ku nam pomocną dłoń.
Sprawuje nad nami mocne i pewne rządy.

Hanna i Łukasz
O Znoju, tyś źródłem wszelkiego dobra.
Chata, w której mieszkamy,
Odzienie, które mamy na sobie,
Płody ziemi, którymi się posilamy –
Wszystko to dar i nagroda od ciebie.
O Znoju, szlachetny Znoju, tyś źródłem wszelkiego dobra.

Chór
O Znoju, szlachetny Znoju, tyś źródłem wszelkiego dobra.

Hanna
Tyś źródłem wszystkiego, co zacne, pogromcą lenistwa i występku.

Łukasz
To ty oczyszczasz ludzkie serca.

Szymon
Tyś źródłem woli i mocy,
Sprawcą godności i powinności w naszym codziennym życiu.

Chór
O Znoju, szlachetny Znoju, tyś źródłem wszelkiego dobra.

3 RECITATIVE

Hannah *See how a bunch of eager lads to the hazel trees now runs.*
On all the branches swinging hangs a merry little tribe;
And from the swaying boughs there falls a hailstorm of ripen'd fruit.

Simon *The farmhand fetches a ladder and to the topmost branch he swiftly climbs aloft.*
Now, hidden by the leaves, he spies his sweetheart down below.
As slowly she approaches, he flings the nuts before her,
In teasing lover's jest.

Lucas *In the orchard stand round ev'ry tree pretty maidens, big and small;*
As ruddy, fresh and wholesome as the fruits they gather!

4 DUET

Lucas *Fine ladies of the town, come here!*
Admire a charming and simple country lass!
She needs no rings nor powder'd face,
Behold my Hannah, behold!
The bloom of health glows on her rosy cheeks,
Her smiling eyes beam happiness
And how her lips speak from her heart
When love she swears to me.

3 RECYTATYW

Hanna *Spójrzcie, jak żwawo biegną chłopcy do leszczynowego gaju,*
Jak się huśtają wesołą chmarą w gałęziach drzew;
Z rozkołysanych gałęzi spada grad dojrzałych orzechów.

Szymon *Parobek przystawia do drzewa drabinę i wspina się w mig na najwyższą gałąź.*
Ukryty w listowiu, śledzi z góry swoją wybrankę.
Kiedy ta podejdzie, wdaje się z nią w miłosne przekomarzanki
I rzuca jej orzechy pod nogi.

Łukasz *Przy każdym drzewie w sadzie stoją śliczne dziewczęta, i drobne, i dorodne;*
Świeże, zdrowe i czerstwe jak zbierane przez nie orzechy!

4 DUET

Łukasz *Piękne panie z miasta, przybywajcie do nas!*
Podziwiajcie pełną wdzięku i prostoty wiejską dziewczynę!
Nie potrzeba jej pierścionków ani pudru do twarzy,
Spójrzcie, popatrzcie na moją Hannę!
Jej różane policzki wprost tryskają zdrowiem,
Jej roześmiane oczy promienieją szczęściem,
A gdy miłość mi przysięga,
Jej słowa płyną prosto z serca.

Hannah *Ye mincing dandies stay away!*
Your airs and graces count for naught,
And foppish preenings are in vain!
All this we simply cannot bear.
No gold nor gaudy dress can dazzle us,
An honest heart is all we ask.
And all my happiness is sure
If faithful my Lucas remains.

Lucas *Summer fruits will fall, Autumn leaves will fade,*
Winter days will pass, but ne'er my love for thee.

Hannah *Sweeter taste the fruits, greener grow the leaves,*
Brighter shine the days, with love and constancy.

Hannah & Lucas *O how pure, O how sweet is joyous passion!*
Both our hearts by love united,
Only death this bond can break.
Dearest Hannah! Sweetest Lucas!

Love, such wondrous, blissful rapture,
Is for man the highest pleasure,
'Tis the crowning joy of life.

Hanna *Drobiący kroczkami strojnisie, trzymajcie się z dala!*
Za nic sobie mamy wasze umizgi i westchnienia,
Na próżno, zniewieścialcy, stroszycie swe piórka!
Niedobrze nam się robi od tego widoku.
Nie damy się omamić ani złotem, ani krzykliwym strojem,
Jedyne, na czym nam zależy, to szczere serce.
Tylko tyle mi trzeba do szczęścia,
Żeby Łukasz pozostał mi wierny.

Łukasz *Letnie owoce spadną na ziemię, Jesienne liście zwiędną,*
Zimowe dni przeminą, a moja miłość do ciebie przetrwa.

Hanna *Słodsze są w smaku owoce, zieleńsze rosną liście,*
Jaśniejsze są dni, kiedy dostało się miłość i wierność.

Hanna i Łukasz *Jakże czysta, jak słodka jest nasza radosna namiętność!*
Miłość połączyła nasze serca,
Tylko śmierć je może rozdzielić.
Najdroższa Hanno! Najsłodszy Łukaszu!

Miłość – to cudowne, błogie uniesienie –
Jest najwspanialszą rozkoszą rodzaju ludzkiego
I największą radością w życiu.

5 RECITATIVE

Simon *On ravag'd hills there now appears a host of uninvited guests,*
Who, seeking crops for nourishment, enjoy a daily feast.
A few little thieves should not concern the countryman;
He can let them be.

But soon he suffers grievous losses which he can ill afford.
All help which he can muster is to the farmer's benefit;
So gladly with his noble lord
He joins the sport of horse and hound.

6 SONG

Simon *See lo on yonder open field, there prowls a dog deep in the grass.*
He sniffs the scent upon the ground and follows it relentlessly.
Now seiz'd by eagerness he runs; he hears his master's voice no more.
He races, pursuing his prey, then stops at once, and freezes, motionless as stone.

Then to escape th'approaching foe,
A bird in terror swift takes wing;
But even flight affords no aid.
A flash! A bang!
It is struck by the shot, and plummets down, from the sky to earth.

5 RECYTATYW

Szymon *Na spustoszonych wzgórzach pojawiła się zgraja nieproszonych gości,*
Którzy co dzień urządzają sobie ucztę z naszych plonów.
Kilku drobnych złodziei to jeszcze nie powód do zmartwień;
Wieśniak może przymknąć na nich oko.

Wkrótce go jednak narażą na poważniejsze straty, których już sobie nie powetuje.
Każda pomoc się przyda i wyjdzie gospodarzowi na dobre;
Wieśniak rusza więc ochoczo ze swym szlachetnym panem
Na konne polowanie z psami.

6 PIEŚŃ

Szymon *Spójrzcie tam, hen, w pole, w wysokiej trawie pies się skrada,*
Łapie trop przy ziemi i sunie za nim niezmordowanie.
Za chwilę, podniecony, rzuca się naprzód biegiem; nie słyszy już głosu swego pana.
Pędzi w pogoni za zdobyczą, potem się nagle zatrzymuje i nieruchomieje jak kamień.

Przerażony ptak zrywa się do lotu,
Żeby umknąć przed zbliżającym się napastnikiem;
Ale i tak nic mu to nie pomoże.
Błysk! Huk!
Dosięgnięty kulą, spada z nieba na ziemię.

7 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Lucas

A tight'ning circle of hunters forces the hares to quit their formes.
From ev'ry side they're corner'd, with nowhere to escape.
How soon they fall! And hung in rows, are proudly claim'd as hunter's spoil.

8 CHORUS

Chorus

Hark, hear the sounds of the chase which in the forests resound.
Hark, hear the sounds of the chase re-echo through the woods.
The thrilling roar of the hunting horn,
The hounds with their barking and baying.
The stag in dreadful fear takes flight and, chasing him,
Hounds and the huntsmen too!
He flees; O see how he leaps, O see how he bounds!
Look there, as out of the coppice he bursts
And darts o'er the fields to the thickets beyond.

For he has outwitted the hounds, they stray and wander o'er the meads.
The hounds have lost the scent, they ramble here and there.
Tally-ho, tally-ho, tally-ho!
The blaring horn and hunters' calls assemble the pack again.
Ho ho ho! Tally-ho, tally-ho, tally-ho!

7 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Łukasz

Zacieśniający się krąg myśliwych wypłasza zające z nor.
Osaczone ze wszystkich stron, nie mają dokąd uciekać.
Padają jak muchy! Rozwieszona rzędami zdobycz przynosi chlubę myśliwemu.

8 CHÓR

Chór

Baczcie, słuchajcie rozbrzmiewających w lesie odgłosów polowania.
Baczcie, słuchajcie niosących się echem w kniei odgłosów polowania:
Zapalczywego dźwięku myśliwskiego rogu,
Szczekania i powarkiwania psów gończych.
Śmiertelnie przerażony jeleń rzuca się do ucieczki,
Gończe i myśliwi rzucają się za nim w pościg!
Jeleń umyka; patrzcie, jak skacze, jakie sadzi susy!
Spójrzcie, jak wypada z młodnika
I mknie przez pola w pobliskie zarośla.

Przechytrzył gończe, które błąkają się teraz i kluczą po łące.
Psy straciły trop, biegają bez ładu i składu.
Wyczha, wyczha, wyczha!
Głośne trąbienie rogu i okrzyki myśliwych zbierają sforę z powrotem.
Ho, ho, ho! Wyczha, wyczha, wyczha!

With ardour redoubled, swiftly skims o'er the plains the united throng.
Tally-ho, tally-ho, tally-ho!
Surrounded by his enemies, his spirit and his vigour fail.
Exhausted, drops the noble stag.
Proclaiming that the end is nigh, the jubilant horns give out their call,
As glorious huntsmen triumphantly sing:
Blow Mort!

9 RECITATIVE

Hannah *On vines, the grapes are glistening in purple bunches, sweet and juicy.*
The sight reminds the vintner that it will soon be time to harvest.

Simon *Already tubs and vats are set below the hills,*
And from their huts stream many happy workers to the pleasant task ahead.

Hannah *See how the slopes up yonder with swarms of folk are teeming!*
Hear how their merry voices from ev'ry side resound!

Lucas *Their work is eas'd by laughing and joking, from early morn to evening,*
And then the foaming wine, newly press'd, turns mirth to wild abandon.

Przywołana do porządku sfora rzuca się ze zdwojonym impetem przez równinę.
Wyczha, wyczha, wyczha!
Otoczony przez wrogów szlachetny jeleń daje za wygraną
I wyczerpany pada na ziemię.
Radosny dźwięk rogów zwiastuje rychły kres polowania,
Dumni myśliwi triumfalnie obwieszczają
Śmierć zwierzyny.

9 RECYTATYW

Hanna *Na krzewach lśnią słodkie i soczyste winogrona, zebrane w fioletowe kiście,*
Przypominając winiarzowi, że wkrótce nadejdzie czas zbiorów.

Szymon *U podnóża wzgórz zgromadzono już wanny i kadzie,*
Pogodni robotnicy wychodzą z chat i ciągną tłumnie do miłej pracy.

Hanna *Spójrzcie, na zboczach aż się roi od ludzi!*
Słuchajcie: ich wesołe głosy rozbrzmiewają ze wszystkich stron!

Łukasz *Śmiech i żarty umilają im pracę od rana do wieczora,*
A świeżo wyciśnięty, musujący moszcz przemienia ich radość w dzikie zapamiętanie.

10 CHORUS

Chorus

Drink up, drink up, the wine is here!
The barrels overflow,
Our hearts with joy are fill'd.
So drink up, drink up, drink!
Let cheerful songs resound,
Come, let us celebrate!

Let us drink now! Raise your glasses! Let us celebrate!
Let us sing now! Raise your voices! Let us celebrate!
Drink up, drink up, drink! All hail to the wine!

Let's drink to the lands which vines afford,
Hey ho hey! All hail to the wine!
Let's drink to the vats in which it's stor'd,
Hey ho hey! All hail to the wine!
Let's drink to the jugs from which it's pour'd,
Hey ho hey! All hail to the wine!
Come, good fellows, fill the tankards.
Drain the glasses, let us celebrate!
So drink up, drink up, drink!
Let cheerful songs resound,
Hey ho, hey ho! All hail to the wine!

10 CHÓR

Chór

Pijmy, pijmy, jest już wino!
Baryłki kipią moszczem,
Nasze serca przepełnia radość.
Pijmy więc, pijmy, pijmy!
Niech rozbrzmiewają wesołe pieśni,
Przybywajcie, świętujmy!

Pijmy więc! Wznieśmy kielichy! Świętujmy!
Śpiewajmy! Wznieśmy naszą pieśń! Świętujmy!
Pijmy więc, pijmy, pijmy! Niech żyje wino!

Pijmy za ziemię, która wydała winorośl,
Hej, ho! Niech żyje wino!
Pijmy za kadzie, w których leżakuje,
Hej, ho! Niech żyje wino!
Pijmy za dzbany, z których się leje,
Hej, ho! Niech żyje wino!
Przybywajcie, drodzy kompani, napełniajcie kielichy.
Osuszajmy szklanice, świętujmy!
Pijmy więc, pijmy, pijmy!
Niech rozbrzmiewają wesołe pieśni,
Hej, ho! Niech żyje wino!

Now the pipers are piping and cheerfully tuning,
And the drummers now are merrily beating,
While the fiddlers are scraping,
And the groaning musettes are a-whining.
The bagpipes are droning and droning and droning!
Little children are skipping
And the youngsters are jumping and prancing and leaping
As the maidens are flying to the arms of their lovers
In a fine country reel.

Dance and trip it, hop and skip it!
Come fellows, come!
Dance and trip it, Hey there, ho there!
Let's fill the cups!
Hop and skip it, Hey there, ho there!
Let's drain the cups!
Let us celebrate!
So drink up, drink up, drink!
Let cheerful songs resound.

Shout and be merry!
Jump and gambol!
Laugh and carol!

Dudziarze dmą w dudy i grają wesołe melodie,
Bębniarze radośnie uderzają pałkami w bębny,
Skrzypkowie rżną od ucha,
Szałamaje zawodzą jękliwie.
A dudy brzęczą, i brzęczą, i brzęczą!
Dzieci podrygują,
Chłopcy pląsają, hasają i skaczą,
Dziewczęta padają w objęcia ukochanych
W pięknym, ognistym wiejskim tańcu.

Tańczcie i pląsajcie, skaczcie i hasajcie!
Przybywajcie, kompani, chodźcie do nas!
Tańczcie i pląsajcie, hejże, hola!
Napełnijmy kielichy!
Skaczcie i hasajcie, hejże, hola!
Osuszmy kielichy!
Świętujmy!
Pijmy więc, pijmy, pijmy!
Niech rozbrzmiewają wesołe pieśni.

Śpiewajcie w głos i radujcie się!
Skaczcie i brykajcie!
Śmiejcie się i śpiewajcie wesoło!

Now let us bring the final cup and let us sing with hearty voice,
In praise of cheering, noble wine.

All hail to our wine, our noble wine, which frightens all cares away!
Its praise be sung both far and wide,
Rejoicing then ten-thousand-fold!
Hey there, ho there! Let us celebrate!
Let cheerful songs resound! Hey! Ho!

WINTER

11 INTRODUCTION & ACCOMPAGNATO

Simon *The jaded year now fades away*
And freezing fogs and mists abound,
Enshrouding mountains in their grasp
And hov'ring over barren plains.
For e'en the midday sun is now eclips'd by dusky gloom.

Hannah *From Lapland's dismal caverns*
With stealth comes stormy Winter,
And by those threat'ning steps
All Nature, stupefy'd, is still'd.

Wznieśmy teraz ostatni toast i zaśpiewajmy od serca
Na cześć szlachetnego, niosącego radość wina.

Niech żyje wino, nasze szlachetne wino, które oddala wszelkie troski!
Śpiewajmy na jego cześć jak ziemia długa i szeroka,
Cieszmy się dziesięć razy po tysiąckroć!
Hejże, hola! Świętujmy!
Niech rozbrzmiewają wesołe pieśni! Hej, ho!

ZIMA

11 INTRODUKCJA I ACCOMPAGNATO

Szymon *Znużony rok powoli gaśnie,*
Marznąca mżawka i kłęby mgły
Ciasno spowijają łańcuchy gór
I snują się nad opustoszałymi równinami.
Bo nawet w południe słońce jest zasnute ponurą mgłą.

Hanna *Z posępnych jaskiń Laponii*
Przybywa ukradkiem sroga Zima,
A przerażona odgłosem jej kroków Natura
Nieruchomieje w osłupieniu.

12 CAVATINA

Hannah

Light and life are enfeebl'd,
Warmth and joy have sadly vanish'd.
Mournful, gloomy daylight
Follows endless, unrelenting darkness.

13 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Lucas

The lake lies lock'd in frosty grip,
The babbling brook is silenc'd by ice.
The cataract, once plunging from the tow'ring ledge,
In deathly stillness roars no more.
In brittle woodlands naught is heard.
The fields are cloth'd and valleys fill'd
With monstrous banks of feath'ry snow.

And all the earth is now a grave
Where Nature's splendours sleep entomb'd.
Across the frozen wilderness of ruthless, glacial savageness,
A ghostly pallor covers all.

12 CAVATINA

Hanna

Światło i życie przygasły,
Ciepło i radość odeszły.
Po smętnym, ponurym dniu
Nastaje długa, nieubłagana ciemność.

13 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Łukasz

Jezioro wpadło w objęcia mrozu,
Lód uciszył bulgocący strumyk.
Wodospad, który niedawno opadał z wyniosłej skały,
Sam teraz zamilkł jak głaz.
Z ogołoconych lasów nie dobiegają żadne odgłosy.
Na polach i w dolinach
Puszysty śnieg piętrzy się w ogromne zaspy.

Ziemia przeistoczyła się w grób,
W którym legły wspaniałości Natury.
Mroźne, skute bezlitosnym lodem pustkowie
Okryło się upiorną bladością.

14 SONG

Lucas *The wand'rer stands perplex'd, in great anxiety;*
He knows not where his falt'ring steps to turn.
In vain he strives to find his way
As neither path nor track appears,
And wading through the drifting snow
He finds himself still more astray.

Too soon his courage fails;
His heart is seiz'd by fear.
He knows the day will soon be gone
And weariness and cold turn all his limbs to lead.
Then suddenly ahead of him he sees a bright and flick'ring light.

With joy restor'd again, and eager, beating heart,
In haste he runs to reach the house;
From ice and snow he hopes to find relief.

15 RECITATIVE & ACCOMPAGNATO

Lucas *And drawing near the welcome sight,*
His frozen ears, benumb'd by howling winds,
Hear the sound of cheerful voices.

14 PIEŚŃ

Łukasz *Zdjęty trwogą wędrowiec stanął ogłupiały;*
Nie wie, w którą stronę zwrócić chwiejne kroki.
Na próżno próbuje się odnaleźć
Wśród niewidocznych dróg i ścieżek;
Brnie wśród śnieżnych zasp
I coraz bardziej błądzi.

Szybko traci odwagę;
Serce ma pełne lęku.
Wie, że dzień się niedługo skończy,
A zmarznięte i zmęczone ciało przemieni się w ołów.
Nagle dostrzega przed sobą jasno błyszczące światełko.

Pokrzepiony otuchą, pełen zapału, z bijącym sercem
Puszcza się biegiem w stronę domu;
Ma nadzieję, że znalazł schronienie przed śniegiem i mrozem.

15 RECYTATYW I ACCOMPAGNATO

Łukasz *Kiedy już jest blisko upragnionego celu,*
Do jego uszu, przemarzniętych i zdrętwiałych od podmuchów wiatru,
Dociera gwar wesołych głosów.

Hannah *Behind the door, he finds a merry gathering*
Of many friends and neighbours, engag'd in work and chatter
To while away the evening hours.

Simon *See all around the kitchen range*
Old men are talking of times long past;
Whilst young men piles of willow-reeds assemble,
As baskets, nets and fish-traps all need twining.

The mothers work at the distaff,
As their daughters spin at the wheel;
And all the work is cheer'd with simple song and melody.

16 SONG WITH CHORUS

Chorus *Whirring, whirring, whirring!*
Set the wheel a-purring!

Hannah *Little wheel, please twist for me*
Thread as choice as e'er can be,
For my smock a-spinning!

Chorus *Whirring, whirring, whirring!*
Set the wheel a-purring!

Hanna *Wewnątrz zastaje radosną gromadę*
Przyjaciół i sąsiadów, zajętych pracą i rozmową,
Przy których spędzają długie zimowe wieczory.

Szymon *Spójrzcie, rozsiedli się po całej kuchni;*
Starcy opowiadają o dawno minionych czasach;
Młodzi gromadzą w sterty gałązki wikliny,
Z których będą wyplatać kosze, żaki i więcierze.

Matki przędą na samym wrzecionie,
Ich córki siedzą przy kołowrotkach;
Proste piosenki umilają im pracę.

16 PIEŚŃ Z CHÓREM

Chór *Kręć się, kręć, wrzeciono!*
Niech koło furkocze!

Hanna *Kółeczko, wyprządźże mi*
Najlepszą na świecie nić
Na moją koszulkę!

Chór *Kręć się, kręć, wrzeciono!*
Niech koło furkocze!

Hannah *Weaver, weave it soft and fine,*
Worthy of this heart of mine,
Free, but never sinning!

Chorus *Whirring, whirring, whirring!*
Set the wheel a-purring!

Hannah *Fair without and pure within,*
Charming, comely, flawless skin,
All the lads a-winning!

Chorus *Whirring, whirring, whirring!*
Set the wheel a-purring!

Hannah & Chorus *Pure within and fair without,*
Prayerful, zealous and devout,
Marriage soon beginning!

17 RECITATIVE

Lucas *Now the flax has all been spun, the wheels no longer turn.*
The folk draw round with lads and lasses all together.
They long to hear a little tale which Hannah oft recounts.

Hanna *Tkaczu, utkaj ją cienką i miękką,*
Żeby była godna mojego wybranka,
Który jest wolny jak ptak, ale nigdy nie grzeszy!

Chór *Kręć się, kręć, wrzeciono!*
Niech koło furkocze!

Hanna *Jest piękny na zewnątrz i czysty w środku,*
Uroczy, przystojny, o gładkiej skórze –
Żaden chłopak mu nie dorówna!

Chór *Kręć się, kręć, wrzeciono!*
Niech koło furkocze!

Hanna i Chór *Jest czysty w środku i piękny na zewnątrz,*
Żarliwy, pobożny i gorący w wierze –
Wkrótce się pobierzemy!

17 RECYTATYW

Łukasz *Cały len uprzędzony, kołowrotki już niepotrzebne,*
Wieśniacy zbierają się wokół, wszyscy razem, chłopcy i dziewczęta.
Chcą posłuchać historyjki, którą Hanna często im opowiada.

18 SONG WITH CHORUS

Hannah *A noble squire, of great renown, desir'd a lovely maid,*
And spying her alone one day, jump'd off his horse and said:
"My pretty lass, you've won my heart! Come, just a little kiss…"
She cried with fear and trembling, "Ah, why sir, that's quite amiss!"

Chorus *Ha ha ha ha! But why, why not say "no"?*

Hannah *"Be not alarm'd, thou beauteous maid" with roguish charm quoth he,*
"And doubt not that I'll always prove a truelove unto thee.
Please! Be my lady! Here! My ring, my purse, and watch so fine.
And should you still want more from me, just speak - it shall be thine!"

Chorus *Ha ha ha ha! Why not, if you so please?*

Hannah *"Kind sir," quoth she, "I pray, beware my brothers, lest they see;*
For should they spread the tale about, what would become of me?
Were they not working over there, to thee I might yet yield…
Creep through that hedge, and let me know if they're in yonder field."

Chorus *Ha ha ha ha! And so what next I pray?*

18 PIEŚŃ Z CHÓREM

Hanna *Godny i szanowany dziedzic zapragnął pięknej panny;*
Pewnego dnia, wypatrzywszy ją samą, zeskoczył z konia i rzekł:
„Ślicznotko, podbiłaś me serce! Chodź, chcę cię tylko pocałować…".
Dziewczyna krzyknęła ze strachu: „Ach, panie, tak się nie godzi!".

Chór *Ha, ha, ha, ha, no właśnie, czemu miałaby się godzić?*

Hanna *„Nie bój się, nadobna dzieweczko", odparł z szelmowskim wdziękiem,*
„Przysięgam, że zostanę ci wierny na zawsze.
Proszę! Bądź moją panią! Masz! Oto pierścień, sakiewka i cenny zegarek.
Jeśli czegoś jeszcze ode mnie chcesz, wystarczy słówko, a będzie twoje!".

Chór *Ha, ha, ha, ha, czemu nie, skoro pan nalega?*

Hanna *„Miły panie", odparła, „Błagam, uważaj, żeby cię nie zobaczyli moi bracia,*
Bo jak o nas rozgadają, to co potem ze mną będzie?
Jeśli akurat nie pracują w polu, właściwie mogłabym ci ulec…
Przeciśnij się przez ten żywopłot i daj mi znać, czy nie ma ich po drugiej stronie".

Chór *Ha, ha, ha, ha, i co, i co było dalej?*

Hannah *The thorns and briars held him so fast as he were in a vice;*
Meanwhile the maid sprang on his steed and vanish'd in a trice!
"Farewell to thee, my gentle swain," cried she in cheerful scorn,
"Next time you try to pluck a rose, you'll not forget the thorn!"

Chorus *Ha ha ha ha! Well play'd, well play'd young lass!*

19 RECITATIVE

Simon *And from the east there blows an icy blast of piercing cold,*
Harsh and cutting to the bone.
It gathers up the mists and steals the breath from man and beast.
With this ferocious tyrant Winter's battle has been won.
Now speechless and in fear, the whole of Nature lies aghast.

20 SONG & ACCOMPAGNATO

Simon *Consider then, misguided man, a picture of thy life unfolds.*
The Spring of life, short-liv'd, is gone,
The Summer spirit long pass'd by.
And then advance the Autumn years,
While cold and pallid Winter nears
And points to thee an open grave.

Hanna *Ciernie i kolce chwyciły go jak w imadło;*
Tymczasem dziewczyna wskoczyła na pańskiego wierzchowca i znikła w mig!
„Żegnaj, miły zalotniku", krzyknęła z kpiarskim uśmiechem,
„Następnym razem nie zapomnij o cierniach, jak będziesz chciał zerwać różę!".

Chór *Ha, ha, ha, ha, sprytnie to rozegrałaś, sprytnie to rozegrałaś, dziewuszko!*

19 RECYTATYW

Szymon *Ze wschodu zerwał się poryw lodowato zimnego wiatru,*
Gwałtowny i przeszywający do szpiku kości.
Rozpętała się zamieć, zatykając dech w piersiach ludziom i zwierzętom.
Zima wygrała bitwę przy wsparciu srogiego tyrana.
Natura legła pokotem, oniemiała ze strachu.

20 PIEŚŃ I ACCOMPAGNATO

Szymon *Dałeś się nabrać, człowieku: to obraz twojego żywota.*
Skończyła się krótka Wiosna,
Dawno minęło Lato,
Coraz głębiej wchodzisz w Jesień życia,
A tu już blada Zima nadciąga
I wskazuje palcem twój otwarty grób.

Where now, those schemes of high endeavour?
Those lofty hopes and plans?
The search for earthly glory and vain desire of fame?
Where are they now, those days of plenty, and wanton luxury?
And where, those happy evenings of endless revelry?
Where are they now? Where?
They all are vanish'd, as a dream. Only Virtue lasts!

Alone She lasts, and leads us on, unchangeable, through passing days and years,
In sorrow and in gladness to reach life's highest destiny.

21 DOUBLE CHORUS WITH SOLOS

Simon — *Then dawns that morn so glorious*
When God th'Almighty gathers us, to life again renew'd;
From pain and death forever free!

Lucas & Simon — *The gates of Heav'n fling open wide, the Holy Mount appears.*
There stands the House of God, where peace and freedom dwell.

Choir 1 — *But who may pass between these gates?*

Hannah, Lucas & Simon — *The man whose life was incorrupt.*

Choir 2 — *And who may climb the Holy Mount?*

Gdzie się podziały twoje śmiałe plany?
Twoje wzniosłe marzenia i zamiary?
Pogoń za ziemską chwałą i niespełnione pragnienie sławy?
Gdzie są niegdysiejsze dni obfitości i swawolnych zbytków?
Gdzież są wieczory spędzane na wesołych, hałaśliwych ucztach?
Gdzież one się wszystkie podziały? Gdzie?
Znikły jak sen. Tylko Cnota przetrwała!

Tylko ona nam została i niezmiennie nas prowadzi przez kolejne dni i lata,
W smutku i radości, aż po najwyższe przeznaczenie życia.

21 DWA CHÓRY, SOLIŚCI

Szymon — *Wtedy wstanie ów świt pełen chwały,*
Kiedy Bóg Wszechmogący zwoła nas do nowego żywota;
Na zawsze wolnych od bólu i śmierci!

Łukasz i Szymon — *Wrota Niebios otwierają się na oścież, odsłania się Święta Góra.*
Tam stoi Dom Boży, w którym mieszka pokój i wolność.

Chór 1 — *Ale kto przestąpi te wrota?*

Hanna, Łukasz i Szymon — *Człowiek, który wiódł życie bez skazy.*

Chór 2 — *A kto się wespnie na Świętą Górę?*

Hannah, Lucas & Simon	*The man whose lips spoke only truth.*
Choir 1	*And who may make that house his dwelling?*
Hannah, Lucas & Simon	*The man who help'd the poor and weak.*
Choir 2	*And who in peace and joy may prosper?*
Hannah, Lucas & Simon	*The man who sav'd the pure and meek.*
Choir 1	*For lo! That glorious morn is near,*
Choir 2	*Behold, the morning light!*
Choirs 1 & 2	*The gates of Heav'n fling open wide, the Holy Mount appears.* *Forever gone, forever past, are days of endless suff'ring* *And wint'ry storms of life.* *For Spring eternal reigns, and boundless joy and blessedness* *Are Virtue's true reward.*
Hannah, Lucas & Simon	*May we enjoy that true reward. Let us labour, let us battle.*
Choirs 1 & 2	*Let us labour, let us battle, to secure that worthy prize.*
Hannah, Lucas, Simon & Chorus	*Direct us in Thy ways, O God, and make us strong and brave.* *Then shall we sing, and shall ascend into the glorious heav'nly realm.* *Amen.*

Hanna, Łukasz i Szymon	*Człowiek, z którego ust płynęła wyłącznie prawda.*
Chór 1	*A kto zamieszka w tym domu?*
Hanna, Łukasz i Szymon	*Człowiek, który pomagał ubogim i słabym.*
Chór 2	*A kto będzie zażywał pokoju i wesela?*
Hanna, Łukasz i Szymon	*Człowiek, który otoczył opieką czystych i pokornych.*
Chór 1	*Baczcie! Nadchodzi świt pełen chwały;*
Chór 2	*Patrzcie, jaśnieje poranek!*
Chór 1 i 2	*Wrota Niebios otwierają się na oścież, odsłania się Święta Góra.* *Już się skończyły, na zawsze odeszły dni bezustannego cierpienia* *I zamiecie doczesnego żywota.* *Nastała wieczna Wiosna, prawdziwa Cnota zostanie wynagrodzona* *Szczęściem i wszechogarniającą błogością.*
Hanna, Łukasz i Szymon	*Obyśmy mogli skorzystać z tej nagrody. Walczmy, pracujmy w pocie czoła.*
Chór 1 i 2	*Walczmy, pracujmy w pocie czoła, żeby doczekać tej zapłaty.*
Hanna, Łukasz, Szymon i Chór	*Prowadź nas swoją ścieżką, Boże, daj nam moc i odwagę.* *A wtedy wzniesiemy pieśń i wstąpimy do pełnego chwały królestwa niebieskiego.* *Amen.*

GABRIELI CONSORT & PLAYERS

Gabrieli are world-renowned interpreters of great vocal and instrumental repertoire spanning from the renaissance to the present day. Formed as an early music ensemble by Paul McCreesh in 1982, Gabrieli has both outgrown and remained true to its original identity. Over 30 years, the ensemble's repertoire has expanded beyond any expectation, but McCreesh's ever-questioning spirit, expressive musicianship and a healthy degree of iconoclasm remain constant features and continue to be reflected in the ensemble's dynamic performances. Its repertoire includes major works of the oratorio tradition, virtuosic *a cappella* programmes of music from many centuries and mould-breaking reconstructions of music for historical events. Above all, Gabrieli aims to create inspirational and thought-provoking performances which stand out from the crowd.

At the heart of Gabrieli's activities today is the development of a pioneering education initiative: its young singers scheme, Gabrieli Roar. Gabrieli works extensively with teenagers from across the UK in intensive training programmes, providing support and encouragement for youth choirs with high levels of aspiration, with an emphasis on working in areas of low cultural provision. There is a particular focus on the oratorio repertoire and many Gabrieli Roar singers have taken part in professional recordings and performances for such prestigious promoters as the BBC Proms. Helping young singers to excel, develop their confidence in their own abilities and nurture a love of choral music, Gabrieli Roar is uncompromising in its commitment to enriching people's lives through music.

Haydn *The Seasons* 1801

Gabrieli has long been renowned for its many award-winning recordings created during a 15 year association with Deutsche Grammophon. In 2010, Paul McCreesh established his own record label, Winged Lion, which has already released seven extremely diverse recordings underlining Gabrieli's versatility and McCreesh's breadth of vision: *A Song of Farewell* (English choral repertoire from Morley and Sheppard to Howells and MacMillan); *A New Venetian Coronation 1595* (revisiting their famed 1990 recording of music by Andrea and Giovanni Gabrieli); *Incarnation* (an inspiring sequence of Christmas music ancient and modern); a recreation of the first performance of Handel's *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato* and three spectacular large-scale oratorio recordings made in conjunction with the National Forum of Music, Wrocław: Berlioz's *Grande Messe des Morts*, Mendelssohn's *Elijah* and Britten's *War Requiem*.

WROCŁAW BAROQUE ORCHESTRA

Wrocław Baroque Orchestra is a period instrument ensemble founded in 2006 by Andrzej Kosendiak and affiliated to the National Forum of Music. Its artistic director is the cellist, Jarosław Thiel and its leader is Zbigniew Pilch. The ensemble's repertoire encompasses works from chamber music to large scale oratorios, from the early baroque to early romantic periods.

The ensemble has worked with conductors Giovanni Antonini, Claudio Cavina, Laurence Cummings, Rubén Dubrovsky, Philippe Herreweghe and Paul McCreesh, and has collaborated with Cantus Cölln, Collegium Vocale Gent and the Taverner Consort. WBO has performed at many international festivals and has made several recordings: its first, symphonies by the Czech Classical composers Koželuh, Rejcha and Vořišek, received a Fryderyk award in 2011. Its recording of Mozart concert arias, *Bella mia fiamma*, featuring the celebrated Polish soprano Olga Pasichnyk, was also highly acclaimed.

NATIONAL FORUM OF MUSIC CHOIR

The NFM Choir was founded as the Wrocław Philharmonic Choir by Andrzej Kosendiak in 2006. Under the artistic direction of the outstanding Polish choral director Agnieszka Franków-Żelazny, this dynamic young choir soon established itself as a leading force in Polish choral music. Ten years on, the choir has built rewarding collaborations with many ensembles including the Budapest Festival Orchestra, B'Rock Orchestra, Gabrieli Consort & Players, Il Giardino Armonico and NDR Orchestra.

The choir has worked with conductors Giovanni Antonini, Bob Chilcott, Iván Fischer, Jacek Kaspszyk, Stephen Layton, James MacMillan, Paul McCreesh and Krzysztof Penderecki; it was the first Polish choir to appear at the BBC Proms and has appeared at many major festivals in Europe and the USA. Its repertoire encompasses a wide range of *a cappella* choral music and large scale choral-orchestral works.

The NFM Choir is a frequent collaborator with the Wratislavia Cantans festival and has been a much acclaimed participant in Paul McCreesh's recordings of Berlioz's *Grande Messe des Morts*, Mendelssohn's *Elijah* and Britten's *War Requiem*. The choir has also recorded *The Seeds of Stars* with Bob Chilcott and three anthologies of choral works with Agnieszka Franków-Żelazny: *Words Painted with Sounds, Folk Love* and *De profundis.*

PAUL McCREESH

Paul McCreesh has established himself at the highest levels in both the period instrument and modern orchestral fields and is recognised for his authoritative and innovative performances on the concert platform and in the opera house. Together with the Gabrieli Consort & Players, of which he is the founder and Artistic Director, he has performed in major concert halls and festivals across the world and built a large and distinguished discography both for Deutsche Grammophon and more recently for his own label, Winged Lion.

McCreesh is well known for the energy and passion that he brings to his music-making and guest conducts many major orchestras and choirs, including the Leipzig Gewandhaus, Berlin Konzerthausorchester, Bergen Philharmonic, Sydney Symphony, Polish National Radio (NOSPR) and The Saint Paul Chamber Orchestra. The larger choral repertoire, such as Britten's *War Requiem*, Brahms' *German Requiem*, Verdi's *Requiem*, Elgar's *The Dream of Gerontius* and Haydn's *The Creation* and *The Seasons*, features increasingly in his work. He has established a strong reputation in the field of opera conducting productions of Handel, Gluck, Mozart and Britten at leading European opera houses.

He was Artistic Director of the Wratislavia Cantans Festival Wrocław, Poland from 2006 to 2012 and was Director of Brinkburn Music in Northumberland, UK from 1993 to 2013. From 2013 to 2016 he held the position of Principal Conductor and Artistic Advisor at the Gulbenkian Orchestra, Lisbon.

CAROLYN SAMPSON

Carolyn Sampson has enjoyed notable successes worldwide in repertoire ranging from early baroque to the present day. On the opera stage she has appeared with English National Opera, Glyndebourne Festival Opera, Scottish Opera, Opéra de Paris, Opéra de Lille, Opéra de Montpellier and Opéra National du Rhin.

She performs regularly at the BBC Proms and with orchestras including the Bach Collegium Japan, Royal Concertgebouw Orchestra, Freiburg Baroque Orchestra, Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, Rotterdam Philharmonic, Leipzig Gewandhaus, Vienna Symphony Orchestra and numerous orchestras in the USA.

A consummate recitalist, Carolyn appears regularly at Wigmore Hall (at which she was a 'featured artist' in the 2014/15 season), Amsterdam Concertgebouw and at the Saintes and Aldeburgh Festivals. In October 2013 she made her Carnegie Hall recital debut.

Carolyn has an extensive discography appearing on the Harmonia Mundi, BIS, Hyperion, Virgin Classics, DG Archiv, Linn Records, BIS and Vivat labels. Her recent recording with Ex Cathedra on the Hyperion label, *A French Baroque Diva* – celebrating Marie Fel, a star soprano of Rameau's time – won the recital award in the 2015 Gramophone Awards.

JEREMY OVENDEN

Jeremy Ovenden studied at the Royal College of Music, London and privately with Nicolai Gedda. He has appeared regularly on opera stages throughout the world including the Royal Opera, Covent Garden; Staatsoper Berlin; La Scala, Milan; Opéra National de Paris; Monnaie, Brussels; Netherlands Opera and at the Salzburg International Festival.

His concert repertoire ranges from Monteverdi, Bach and Handel through Mozart and Haydn, to Berlioz, Britten, Szymanowski and Henze, with orchestras including the London Philharmonic and London Symphony Orchestras and Deutsches Symphonie Orchester Berlin, Budapest Festival Orchestra and the Royal Concertgebouw Orchestra, working with the late Sir Colin Davis, Nikolaus Harnoncourt, Vladimir Jurowski, Daniel Barenboim, Paul McCreesh, René Jacobs and Ivor Bolton.

Jeremy's extensive discography includes Bach's *St Mark* and *St John Passions*, Mozart's *Il sogno di Scipione*, *La Betulia liberata*, *La finta semplice*, *L'oca del Cairo* and *Lo sposo deluso*, Biber's *Missa Salisburgensis*, Handel's *L'Allegro, Il Penseroso ed Il Moderato*, *Saul* and *Ode for St Cecilia's Day*, Haydn's *The Seasons* and *The Creation* and a recording of Mozart arias, *An Italian Journey*, with the Orchestra of the Age of Enlightenment and Jonathan Cohen.

ANDREW FOSTER-WILLIAMS

Bass-baritone Andrew Foster-Williams is known for incisive characterisations and a diversity of roles that is hard to match. From the early stages of a career built on baroque foundations to the present seasons where the dramatic repertoire dominates his stage appearances, Andrew has received consistent praise for his compelling stage presence and nuanced singing.

Recent performances have included Pizarro *(Fidelio)* and Captain Balstrode *(Peter Grimes)* at Theater an der Wien, Telramund in Wagner's *Lohengrin* at the Lanaudière Festival, Donner *(Das Rheingold)* at the Ruhrtriennale, Golaud *(Pelléas et Mélisande)* at Moscow's famous Bolshoi Theatre, Gunther *(Götterdämmerung)* in Opera North's Ring Cycle performed across the UK and staged performances based on the story of Don Quichotte and drawn from music by Ravel, de Falla and Massenet at Opéra de Bordeaux.

Also much in demand as a concert singer, Andrew has appeared around the globe in an eclectic repertoire including appearances with Salzburg Mozarteum and Ivor Bolton, San Francisco Symphony and Michael Tilson Thomas, the Hong Kong Philharmonic under Edo de Waart and the London Symphony Orchestra under the late Sir Colin Davis.

SOPRANO / SOPRAN

Paulina Boreczko-Wilczyńska
Emma Brain-Gabbott
Zoe Brookshaw
Alicia Carroll
Małgorzata Ciężka-Kątnik
Nicola Corbishley
Sarah Gilford
Angharad Gruffydd Jones
Natalia Halicka
Camilla Harris
Susan Hemington Jones
Eliza Kierepka
Patrycja Kujawa
Clare Lloyd
Monika Michaliszyn
Agnieszka Niezgoda
Joanna Prykiel
Agnieszka Ryman
Louise Wayman
Violetta Wysocka-Marciniak

ALTO / ALT

Lucy Ballard
Mark Chambers*
Helen Charlston
David Clegg*
Daniel Collins
Aleksandra Hruby
Polly Jeffries
Carris Jones
Ruth Kiang
Joanna Klebba
Marta Mączewska
Bianka Maxim
Ewelina Nawrocka
Ewa Pieronkiewicz
Aleksandra Sosna
Ewelina Wojewoda
Ewa Wojtowicz

TENOR / TENOR

Matthew Beale
Marcin Belcyr
Jakub Bieszczad
John Bowen
Ross Buddie
Oleksandr Bykov
Richard Dowling
Edmund Hastings*
Jarosław Kawałko
Thomas Kelly*
Andrii Khorsik
Bartłomiej Kusior
Tom Raskin*
Tom Robson*
Jacek Rzempołuch
Konrad Szymański
Łukasz Wilda

BASS / BAS

Maciej Adamczyk
Jerzy Butryn
Filip Chudzicki
Robert Evans
Marek Fras
William Gaunt*
Stephen Kennedy*
Krzysztof Kmieć
Dominik Kujawa
Andrew Mahon
Szczepan Nowak
Jan Pieter
Michał Pytlewski
Christopher Sheldrake*
Greg Skidmore
William Townend*
Piotr Woroniecki

CHORUS / CHÓR

** ad lib percussion / instrumenty perkusyjne ad libitum*

ORCHESTRA / ORKIESTRA

Ripieno in italics / Kursywa – muzycy tutti

VIOLIN I / SKRZYPCE I

Catherine Martin
Persephone Gibbs
Zbigniew Pilch
Sarah Bealby Wright
Kirra Thomas
Mikołaj Zgółka
Ruth Slater
Radosław Kamieniarz
Julia Black
Polly Smith
Rachel Rowntree
John Crockatt
Juliusz Żurawski
Ludmiła Piestrak
Monika Boroni
Alicja Sierpińska
Małgorzata Kosendiak
Michał Piotrowski

VIOLIN II / SKRZYPCE II

Oliver Webber
Ellen O'Dell
Adam Pastuszka
Ben Sansom
Holly Harman
Violetta Szopa-Tomczyk
Ann Monnington
Anna Nowak
Nia Lewis
Rebecca Miles
Hailey Willington
Ada Witczyk
Kamila Guz
Dominika Małecka
Marzena Biwo
Paweł Stawarski
Katarzyna Kmieciak
Agata Habera

VIOLA / ALTÓWKA

Rachel Byrt
Morgan Goff
Dominik Dębski
Stefanie Heichelheim
Emma Alter
Piotr Chrupek
Tom Kirby
Daniel Cornford
Jan Grener
Marcin Stefaniuk
Michał Mazur
Małgorzata Feldgebel
Elżbieta Stonoga
Chloe Parisot

CELLO / WIOLONCZELA

Andrew Skidmore
Jarosław Thiel
Christopher Suckling
Jonny Byers
Natasha Kraemer
Jakub Kościukiewicz
Bartosz Kokosza
Edyta Maksymczuk-Thiel
Aleksandra Reńska
Anna Katyńska

DOUBLE BASS / KONTRABAS

Judith Evans
Kate Aldridge
Janusz Musiał
Tomasz Iwanek
Stanisław Smołka
Szilard Chereji

PICCOLO / FLET PICCOLO

Katy Bircher

FLUTE / FLET

Katy Bircher
Soile Stratkauskas
Brinley Yare
Flavia Hirte
Dora Ombodi
Małgorzata Klisowska

OBOE / OBÓJ

Antoine Torunczyk
Lars Henriksson
Nienke van der Meulen
Jon Olaberria
Marek Niewiedział
Małgorzata Józefowska

CLARINET / KLARNET

Nicola Boud
Emily Worthington
Ana Melo
Vincenzo Casale
Alvaro Iborra
Juan Ulibarri

BASSOON / FAGOT

Jane Gower
Sally Jackson
Kamila Marcinkowska
Takako Kunugi
Josep Casadella
Lisa Goldberg

CONTRABASSOON / KONTRAFAGOT

David Chatterton

HORN / WALTORNIA

Richard Bayliss
Gavin Edwards
Joe Walters
Clare Penkey
Marcus Bates
Helen Shillito
Carys Evans
Jonathan Hassan
Daniele Bolzonella
Dominika Stencel

TRUMPET / TRĄBKA

David Hendry
Neil Brough
Simon Munday
Adrian Woodward
Paweł Hulisz
Piotr Kowalkowski

TROMBONE / PUZON

Susan Addison
Tom Lees
Phil Dale
Emily White

BASS TROMBONE / PUZON BASOWY

Stephen Saunders

TIMPANI / KOTŁY

Antoine Siguré
Jude Carlton

FORTEPIANO / PIANOFORTE

Jan Waterfield

ACKNOWLEDGEMENTS

Such a project is only possible with the help, support and collaboration of a great many people in a number of organisations, to whom I remain enormously grateful. As always, it has been a great pleasure to work alongside Agnieszka Franków-Żelazny, Jacek Rzempołuch, Izabela Piekielnik, Jarosław Thiel and our many colleagues in the National Forum of Music. It is a pleasure to acknowledge the great support of Wrocław's mayor, Rafał Dutkiewicz, who has encouraged such a creative partnership with the city over many years. My warmest thanks must go to Andrzej Kosendiak, General Director of Wratislavia Cantans and the National Forum of Music, for his vision, support and friendship.

At Gabrieli, I would like to thank Susie York Skinner, Camilla King, Peter Reynolds and David Clegg, and as ever, Mike Abrahams for his beautiful design concept for this and all Winged Lion recordings. Thanks also go to Ruth Smith, Bianca Kloda, Jan Waterfield and Yvonne Eddy for their help in preparing the new translation and Christopher Suckling for musicological work on the score.

We would also like to thank all our donors who contributed to this recording via The Big Give Christmas Challenge 2015, and those who make Gabrieli's work possible through their continued generosity, particularly Steve Allen, Richard & Sandra Brown, Jan Louis Burggraaf, John & Mary Cryan, Alan Gemes, Dr Anthony Henfrey, Lucilla Kingsbury Joll, Patrick McCreesh, Terry O'Neill and Peter Saile.

Paul McCreesh

Haydn *The Seasons* 1801

Paul McCreesh & Winged Lion's award-winning recordings

Handel *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato* 1740
"...Handel lovers can hardly fail to enjoy the mingled finesse and hedonistic delight of this new recording..." Gramophone
"...Paul McCreesh's superb Gabrieli Consort & Players present this… with flair, a pristine sense of style and infectious energy..." The Times

Incarnation
An inspiring sequence of music medieval and modern for Christmas including works by Dove and Leighton, and culminating in Britten's virtuosic choral masterpiece, *A Boy Was Born*
"...When you're on a roll, you're on a roll... bold and imaginative programming... genuinely challenging and different... consummate technical ability... inspirational direction..." BBC Music Magazine

BBC MUSIC MAGAZINE AWARD 2014

Britten *War Requiem* 1962
"...a choral sound of airy, pure brilliance... his orchestra is wonderfully articulate... the profundity and coherence of McCreesh's reading sets a new standard for this work..." BBC Music Magazine
"...McCreesh brings astonishing clarity to the work's musical syntax… Here is a recording worthy of the Britten centenary..." Financial Times

DIAPASON D'OR DE L'ANNÉE 2013

Mendelssohn *Elijah* 1846
"…The sound is massive when required, but the articulation is never unwieldy and there is delicacy too… this is a triumph…" Gramophone
"…a spectacularly successful reinvention of the British choral tradition…" The Observer

GRAMOPHONE AWARD 2013

Andrea & Giovanni Gabrieli *A New Venetian Coronation* 1595
"...a marvellous achievement... never less than enthralling..." The Independent
"...a hugely charismatic and colourful coronation... McCreesh's new take on his classic recording is a triumph and even more vivid than the first..." International Record Review

A Song of Farewell, Music of Mourning and Consolation
British *a cappella* repertoire including Howells' sublime *Requiem*
"...a superlative, unmissable issue..." BBC Music Magazine
"...Gorgeously melancholic... beautifully sung..." The Times

BBC MUSIC MAGAZINE AWARD 2012

Berlioz *Grande Messe des Morts* 1837
"Certainly not for the faint-hearted either in terms of its enormous scale or its spectrum of powerful, visionary expression. The impact is overwhelming... McCreesh has achieved something quite out of the ordinary..." Gramophone

WINGED LION signum CLASSICS GABRIELI NFM NATIONAL FORUM OF MUSIC

NAGRANO W *Narodowym Forum Muzyki, 20-23 czerwca 2016 r.*
PRODUCENT NAGRANIA *Nicholas Parker*
INŻYNIER NAGRANIA *Neil Hutchinson*
REALIZACJA NAGRANIA *Jonathan Stokes*
MONTAŻ *Nicholas Parker, Neil Hutchinson, Paul McCreesh*

Wyposażenie nagraniowe i montażowe: Classic Sound Limited, London and Nicholas Parker

Redakcja materiałów nutowych: Paul McCreesh, w oparciu o partyturę Bärenreitera pod redakcją Armina Raaba
Libretto: Baron Gottfried van Swieten
© Tłumaczenie na język angielski: Paul McCreesh, 2016 dostępne na www.gabrieli.com
Tłumaczenie libretta, eseju i noty o wykonaniu – Dorota Kozińska; pozostałe tłumaczenia – Anna Marks

FOTOGRAFIE © *Łukasz Rajchert*
KONCEPCJA I PROJEKT SERII CD *www.abrahams.uk.com*

Produkcja Wratislavii Cantans / Narodowego Forum Muzyki we współpracy z Gabrieli Consort & Players
Płyta wydana na licencji wytwórni nagraniowej Winged Lion Paula McCreesha we współpracy z Signum Records
McCreesh / Wrocław jest logotypem Serii Oratoriów Wratislavii Cantans

Płyta jest częścią projektu wydawnictw realizowanych w ramach programu Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016

2017 © Signum Records www.signumrecords.com
2017 ℗ Winged Lion www.wingedlionrecords.com
NFM40

WROCŁAWMCCREESH

ORGANIZATOR

NFM NATIONAL FORUM OF MUSIC

WROCŁAW 2016 European Capital of Culture

EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE

DOFINANSOWANO ZE SRODKÓW

Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

Haydn

Pory roku

1801

PAUL McCREESH

CHÓR NARODOWEGO FORUM MUZYKI

WROCŁAWSKA ORKIESTRA BAROKOWA

GABRIELI CONSORT & PLAYERS

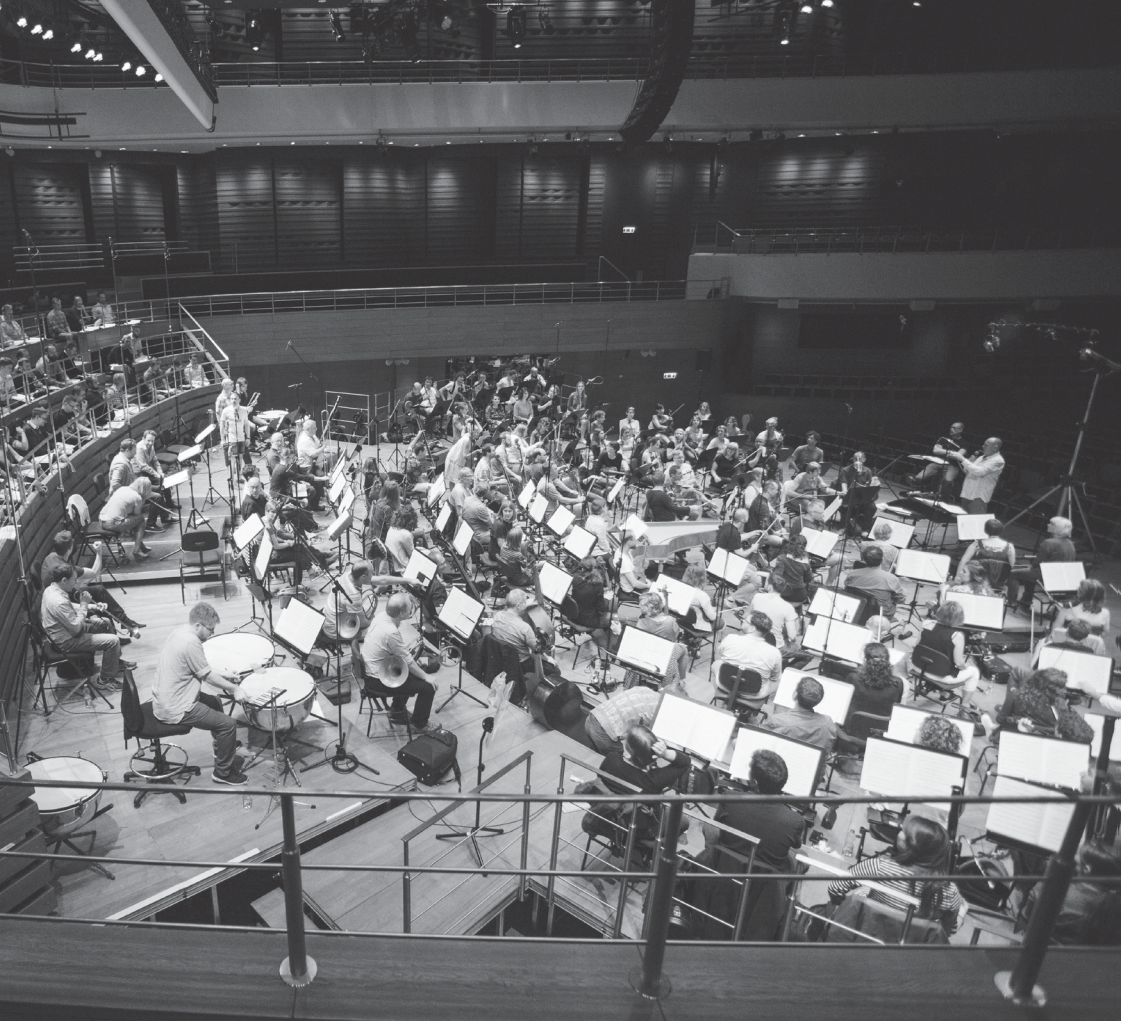

CAROLYN SAMPSON *Sopran*
JEREMY OVENDEN *Tenor*
ANDREW FOSTER-WILLIAMS *Bas-baryton*

GABRIELI CONSORT
CHÓR NARODOWEGO FORUM MUZYKI *Agnieszka Franków-Żelazny, Dyrektor Artystyczny*

WROCŁAWSKA ORKIESTRA BAROKOWA *Jarosław Thiel, Dyrektor Artystyczny*
GABRIELI PLAYERS *Catherine Martin, Koncertmistrz*

BEN PALMER *Asystent Dyrygenta*

PAUL McCREESH *Dyrygent*

WROCŁAW WRATISLAVIA CANTANS NARODOWE FORUM MUZYKI

Wrocław, położony na południowym zachodzie Polski, jest zarówno centrum o wielowiekowej historii, jak i dynamicznie rozwijającym się miastem współczesnym, gdzie wzrost ekonomiczny i zaawansowane technologie współistnieją z pełną życia sceną kulturalną.

Miasto szczyci się jednym z najstarszych uniwersytetów Europy, a także wieloma festiwalami, z których najbardziej znanym jest Międzynarodowy Festiwal Wratislavia Cantans, założony w 1966 roku przez wybitnego polskiego dyrygenta Andrzeja Markowskiego. Ostatnio Wratislavia Cantans świętowała swoją 51. edycję, zapraszając wielu wybitnych artystów do pięknych, starych kościołów i historycznych budynków we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. Dyrektorem naczelnym festiwalu jest Andrzej Kosendiak, a Paul McCreesh był jego dyrektorem artystycznym w latach 2006–2012. Festiwal kontynuuje wizję swojego założyciela, prezentując muzykę chóralną i wokalną wszelkiego rodzaju, a szczególnie dzieła oratoryjne; stara się też nie tylko sprowadzać do miasta i regionu wielu czołowych muzyków z całego świata, ale również angażować ich we współpracę z licznymi znakomitymi muzykami miejscowymi.

Rosnąca pozycja Wrocławia jako istotnego centrum artystycznego ostatnio znalazła potwierdzenie w postaci otwarcia jednej z najbardziej prestiżowych sal koncertowych w Europie – Narodowego Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego. Nowy kompleks obejmuje salę koncertową na 1800 miejsc, trzy sale kameralne, przestrzenie biurowe, konferencyjne i wystawiennicze, a także sale prób. NFM jest siedzibą wielu zespołów muzycznych i festiwali, w tym NFM Filharmonii Wrocławskiej, Chóru NFM, NFM Leopoldinum – Orkiestry Kameralnej i Wrocławskiej Orkiestry Barokowej. Ponadto jest gospodarzem występów gościnnych światowej czołówki orkiestr i solistów. Działania NFM obejmują liczne projekty edukacyjne dla dzieci i młodzieży, a także inicjatywy, których celem jest zachęcenie dorosłych do uczestniczenia w życiu kulturalnym. Każdego roku do sal koncertowych NFM przybywa ponad 400 000 gości, by uczestniczyć w zróżnicowanym programie wydarzeń artystycznych. Narodowe Forum Muzyki pełniło kluczową rolę w obchodach Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016. Zdobywa coraz większe uznanie na świecie jako jedna z najsilniejszych instytucji w kulturze polskiej .

Kompleks NFM był współfinansowany przez Unię Europejska, a zaprojektowany został przez Autorską Pracownię Architektury Kuryłowicz & Associates. Akustykę i projekty sal koncertowych opracowała firma Artec Consultants Inc (obecnie Arup) z Nowego Jorku. Sale koncertowe NFM rzeczywiście reprezentują najwyższy poziom zaawansowania technologicznego, a liczne innowacyjne systemy pozwalają na elastyczne programowanie akustyki dla szerokiego wachlarza stałych zespołów instytucji. Dzięki wybitnej jakości swojego brzmienia już w ciągu kilku tygodni od otwarcia jesienią 2015 roku NFM zyskało wyjątkową opinię wśród artystów i publiczności.

Niniejsza płyta jest czwartą CD w serii nagrań oratoryjnych, które są realizowane w wyniku współpracy festiwalu Wratislavia Cantans, Paula McCreesha i stałych zespołów Narodowego Forum Muzyki. Pierwszy album

z monumentalną *Grande Messe des Morts* Berlioza, nagrodzony BBC Music Magazine Award, został nagrany przez olbrzymi, specjalnie powołany do tego przedsięwzięcia zespół stworzony z muzyków NFM Filharmonii Wrocławskiej, Chóru NFM, Gabrieli Consort & Players oraz wybitnych młodych artystów z Polski i Wielkiej Brytanii. Wielu z nich zjechało się ponownie, by nagrywać *Eliasza* Mendelssohna w Watford Colosseum, po szalenie udanym wykonaniu na BBC Proms; nagranie to zdobyło Diapason d'Or de l'Année. Trzecia z płyt, na której znalazło się jedno z największych arcydzieł repertuaru chóralnego XX wieku – *War Requiem* Brittena – zdobyła nagrodę BBC Music Magazine. Według opinii dziennika „Financial Times" *[nagranie] wyznacza nowe standardy wykonywania tego przedziwnie poruszającego utworu chóralnego.*

W nowym nagraniu ostatniego wielkiego oratorium Haydna, jakim są *Pory roku*, połączono siły Wrocławskiej Orkiestry Barokowej, z którą Paul McCreesh często współpracuje, oraz wieloletnich partnerów – Chóru NFM i Gabrieli Consort & Players, dzięki czemu udało się odtworzyć wielkoobsadowe wykonanie z wiedeńskich czasów Haydna. Podobnie jak działo się to w przypadku wszystkich dotychczasowych, nadzwyczajnie udanych polsko-brytyjskich produkcji, sesje nagraniowe cechowały wielka energia, ciepło i przyjazna atmosfera, a wyczuwalna ekscytacja artystów nie tylko podkreślała przyprawiające o dreszcz brzmienie olbrzymiej orkiestry klasycznej, ale również odzwierciedlała wielką przyjemność, z jaką zrealizowano to pierwsze duże nagranie w jednej z najwspanialszych sal koncertowych Europy.

Haydn *The Seasons* 1801

O ile Haydn stracił w oczach potomności dlatego, że nie był Mozartem, o tyle *Pory roku* straciły w zestawieniu ze *Stworzeniem świata*. Dwa późne oratoria Haydna – podobnie jak on sam i Mozart – zasługują na porównanie i omówienie różnic między nimi; Marc Vignal zasugerował kiedyś, żeby uznać je za jedną „olbrzymich rozmiarów operę religijną". Z muzycznego punktu widzenia *Pory roku* są pod pewnymi względami bardziej nowatorskie, przynajmniej jako zapowiedź niemieckiego romantyzmu z okresu po premierze *Wolnego strzelca* Webera, a nawet z czasów *Latającego Holendra* Wagnera. Z teologicznego punktu widzenia sprawy nieco się komplikują: obydwa owoce współpracy Haydna z librecistą Gottfriedem van Swietenem można poczytać za ogromny krok naprzód, a zarazem odwrót od oświeceniowej idei utożsamienia Boga z przyrodą. W *Porach roku* natura jest swoistą metaforą odnowy duchowej; mamy do czynienia z Bogiem pojednania, rozpoznawalnym zarówno dla chrześcijańskich intelektualistów, jak i dla prostych ludzi.

Swieten, syn lekarza cesarzowej Marii Teresy, spędził pierwsze lata swojej kariery w austriackiej dyplomacji. Obowiązki najwyraźniej nie przeszkadzały mu w zainteresowaniach literackich i muzycznych, skoro znajdował czas na komponowanie oper i symfonii. W jego korespondencji są liczne wzmianki o pisarzach epoki oświecenia, których dzieła, ocenzurowane bądź zakazane – czasem przez władze, a w każdym przypadku przez Kościół rzymskokatolicki – zdobywał na użytek samego księcia Kaunitza, ministra stanu i kanclerza cesarzowej. Nuncjusz papieski w Wiedniu chwalił inteligencję Swietena,

ubolewał jednak, że marnuje ją w służbie *moderno filosofismo*. Po śmierci Marii Teresy Swieten został mianowany przez Józefa II prezesem Nadwornej Komisji Edukacyjnej, na którym to stanowisku dążył do podkreślenia jedności religii objawionej w Piśmie Świętym z jej doświadczeniem w przyrodzie. Miało się to wiązać z gruntownym przygotowaniem „przyszłych wychowawców ludu" w dziedzinie etyki filozoficznej i „teologii naturalnej" – celem przedstawienia dowodów na istnienie Boga przez obserwację Jego obecności w przyrodzie. Propozycje Swietena spotkały się z obojętnym przyjęciem praktycznego cesarza, zainteresowanego przede wszystkim szerzeniem wiedzy rolniczej wśród księży w parafiach.

Józef zmarł w 1790 roku. Jego brat i następca Leopold II zwolnił Swietena z wszelkich powinności z wyjątkiem nieszkodliwych i pełnionych od dawna obowiązków cesarskiego bibliotekarza. Swieten mógł teraz skupić się bez reszty na muzyce. Przebywając jako ambasador w Berlinie, zapoznał się z oratoriami Händla oraz innymi przykładami *alte Musik*. Około roku 1785 założył Gesellschaft der Associierten – wiedeńskie stowarzyszenie arystokratycznych patronów finansujących prywatne, urządzane w niedzielne poranki wykonania oratoriów, przede wszystkim autorstwa Händla (w imponującej liczbie, nawet jak na obecne standardy). *Stworzenie świata* i *Pory roku* powstały właśnie na zamówienie stowarzyszenia. Wiele wskazuje na to, że Swieten został librecistą Haydna w ramach polityki faktów dokonanych.

Dzięki wiedeńskim koncertom Swietena Haydn zaznajomił się z większością oratoriów Händla, jego wcześniejsze doświadczenia nie mogły się jednak równać z wydarzeniami Festiwalu Händlowskiego w opactwie westminsterskim w 1791 roku, na którym utwory Jerzego Fryderyka rozbrzmiewały w obsadzie złożonej z tysiąca wykonawców. W porywie natchnienia Haydn powziął decyzję skomponowania nowego oratorium o stworzeniu świata. Ogromny sukces przedsięwzięcia zaowocował kolejną współpracą ze Swietenem, w której librecista odegrał jeszcze donioślejszą rolę. Pierwowzór oryginalnego angielskiego libretta *Stworzenia świata* wciąż pozostaje nieznany. Pojawiła się nawet hipoteza, zdaniem wielu zanadto wydumana, że tekst powstał z myślą o kompozycji Händla. Jakkolwiek by nie było, libretto *Pór roku*, oparte luźno na słynnym poemacie Jamesa Thomsona, wymagało znacznie większego zaangażowania ze strony Swietena, zważywszy zarówno na rozmiary poematu, jak i oczywistą niemożność podłożenia niektórych jego fragmentów pod muzykę.

Donald Tovey, wielki miłośnik *Pór roku*, oświadczył z przesadą, że „nie nazwie tego utworu oratorium, jako że tylko niewielka jego część może pretendować do miana muzyki religijnej". W katalogu zbiorów muzycznych księcia Esterházyego, sporządzonym w 1806 roku przez Hummla, kompozycja figuruje jako kantata, przymiotnik „religijny" miał jednak w XVIII stuleciu dużo szersze znaczenie niż obecnie. *Stworzenie świata*, które sprowadza nas z wyżyn Bożego aktu kreacji w dziedzinę ludzkości, w dolę i niedolę Adama, Ewy, a częściowo także i węża

– znajduje ciąg dalszy w *Porach roku*, rozpatrujących żywot stworzonych przez Boga ludzi dzień po dniu i rok po roku.

Dla Swietena, a pod wieloma względami także dla Haydna, którego obszerniejsze partytury rozpoczynają się słowami „In nomine Domini", kończą zaś wezwaniem „Laus Deo" lub „Soli Deo gloria", religia miała w gruncie rzeczy wymiar praktyczny. Na ziemi trzeba czynić Boże dzieło i niczym mieszkańcy krainy Eldorado z Wolterowskiego *Kandyda* „dziękować Mu nieustannie za wszystkie Jego dary i modlić się do Niego od rana do nocy". Bohaterowie *Pór roku*, być może podobnie jak słuchacze tego oratorium, za każdym razem, kiedy odstępują od wiary, są łagodnie napominani, że wciąż muszą czynić swoją powinność. Wiara Haydna była z pewnością radosna i szczera. Jak wspomina jego uczeń Georg August Griesinger, pewnego dnia mistrz wyznał: „Ilekroć mam kłopot z komponowaniem, biorę do ręki różaniec, przechadzam się po pokoju i odmawiam kilka zdrowasiek, a pomysły same przychodzą mi do głowy". Ta ludowa pobożność nie była udziałem Swietena. Nietrudno zauważyć, że przyczyniła się nawet do pewnych napięć między kompozytorem a librecistą, jakkolwiek nie należy ich przeceniać.

W tym oratorium można wyczuć odejście od racjonalnej kontemplacji przyrody na rzecz reakcji bardziej emocjonalnej. Z pewnością jest to odzwierciedleniem tendencji nasilającej się z końcem XVIII wieku. Abstrahując od poematu Thomsona, musimy zauważyć, że libretto *Pór roku* jest bodaj pół wieku młodsze od libretta *Stworzenia świata*. W pierwszej arii Szymona słyszymy zatem o zapale, z jakim rolnik zabiera się do uprawy ziemi, jak pogwizduje przy pracy, wywiązując się z obowiązków zarządcy stworzenia. To ujęcie jest bliskie sielankom Salomona Gessnera, z którymi Swieten zapoznał Fryderyka Wielkiego podczas pobytu w Berlinie, a zarazem daje Haydnowi szerokie pole do popisu w dziedzinie malarstwa muzycznego, któremu kompozytor raczej uległ, niż przystąpił doń z pełnym przekonaniem. Generalnie rzecz biorąc, nuta ludowości pobrzmiewa wyłącznie w muzyce: na przykład na początku pieśni Hanny i w swawolnym duecie Łukasza i Hanny z *Jesieni*. Humanizm Swietena nie sięgał tak daleko, by dostrzec boskość w osobach przesądnych wieśniaków. Librecista pragnął jedynie ich oświecić – a zważywszy na to, że był świadom intencji Haydna, być może chciał też oświecić samego kompozytora.

Praktyczne kwestie religijne zyskały swój wyraz w tercecie i chórze z *Wiosny*. Wieśniacy błagają „szczodre Niebiosa", żeby łaskawie nawodniły ich pola; pewni skutku swojej modlitwy, wychwalają niebiańską dobroć. Wiejskim życiem należy się cieszyć; podobnie jak opisem tej radości przez mieszczuchów. Religijne przesłanie staje się tym dobitniejsze w późniejszym duecie z chórem, opatrzonym podtytułem „Pieśń radości". Fragment rozpoczyna się podobnym wybuchem zachwytu jak w *Stworzeniu świata*, wyzutym wszakże z uniesień towarzyszących pierwszemu zetknięciu z cudem przyrody. Swieten opowiada nam o radości z widoku zielonych łąk, konwalii, owiec i pszczół, obraz jest jednak mniej statyczny: „Wszystko się rusza, wszystko się kłębi, spójrzcie, jak ochoczo Natura wstaje do życia!". Wspomniane uczucia są z początku przywoływane jako

wzbierające w sercu zachwyt i uniesienie, Szymon jednak wyjaśnia, że wieśniacy czują w duszy „wolę wszechmogącego Stwórcy". Obecność Boga w przyrodzie wraca z wolna, niezbyt napastliwie – aż po finałowy, wszechogarniający pean na cześć Wiosny.

I tak samo jest w *Zimie*, kiedy w arii Łukasza słyszymy opowieść o zagubionym w śniegu wędrowcu, którego duch – a może i nasz? – gwałtownie słabnie. Tymczasem codzienne zajęcia toczą się nadal, zgodnie z rytmem pór roku, wyprzedzając narrację Schubertowskiej *Winterreise*. Przywrócony do życia wędrowiec znajduje pociechę w świetle i cieple pobliskiego domu – następuje zwrot akcji, którego na próżno szukać w poemacie Thomsona. Srogi zimowy mróz łagodnieje, przynajmniej w domowym zaciszu – w cieple mądrości wysnutej (i to dosłownie, w chórze prządek) przez Hannę i chór, w najczystszym bodaj wyrazie ludowości, prowadzącym prostą drogą w stronę *Wolnego strzelca* Webera. Ostatnia aria Szymona skupia się na kwestii śmiertelności człowieka: pory roku stają się metaforą ludzkiego życia. Podupadający na zdrowiu kompozytor wplótł w swoje dzieło wątek autobiograficzny, składając zarazem wzruszający hołd Mozartowi – cytatami z jego 39. i 40. symfonii we frazie „Skończyła się krótka wiosna". O ile Haydn czyni aluzje do przyjemności godziwie spędzonego życia, a w odniesieniu do Mozarta – przyzwoicie wypalonej świecy – o tyle Swieten daje nam surowsze przesłanie, cytując dosłownie z Thomsona: „Tylko Cnota przetrwała".

Pory roku nie kończą się jednak w surowym tonie. Trąbki zwiastują cudowny poranek, przebudzenie do nowego życia. Dla Haydna i Swietena było to również zdarzenie niezwykłe: wskrzeszenie umarłych. Händlowski podwójny chór pełni tu całkiem inną rolę niż w *Izraelu w Egipcie*. To seria pytań i odpowiedzi o zbawienie; swoista próba, którą jednak można przejść. Co więcej, Haydn triumfalnie godzi ewokację oślepiającej światłości ze *Stworzenia świata* z bardziej tradycyjną austriacką koncepcją tonacji C-dur, kojarzonej *par excellence* z *Missą solemnis figuraliter*, i z olśniewającą wspaniałością potężnych fanfar trąbek i rogów oraz brzmienia perkusji. Zbawienie powinno być źródłem radości, a nawet uciechy. Stary poczciwy Haydn, który wyznał, że serce aż mu skacze ze szczęścia na myśl o Bogu, wciąż jest z nami.

© Dr Mark Berry

Dr Mark Berry, starszy wykładowca muzyki w Royal Holloway, University of London

Haydn prowadził obydwa oratoria zarówno w dużych, jak i małych składach, aczkolwiek gorąco przyjmowane wykonania na koncertach wiedeńskiej Tonkünstler-Sozietät odbywały się zawsze z udziałem ogromnej liczby muzyków. Na szczęście większość materiałów wykonawczych przetrwała do dziś, umożliwiając nam rekonstrukcję typowej orkiestry wiedeńskiej z epoki: co najmniej osiemdziesiąt instrumentów smyczkowych, potrójna obsada drzewa (podzielona na trzy odrębne zespoły *Harmonie*), kontrafagot, trąbki i perkusja w podwojonym składzie, podwójna obsada puzonów (zapewne jednak bez puzonu basowego), instrument klawiszowy oraz – w przypadku *Pór roku* – aż dziesięć rogów! Obsada chóru wcale nie była tak duża, jak wynikałoby z liczebności orkiestry, i wynosiła zwykle od sześćdziesięciu do osiemdziesięciu śpiewaków.

O dziwo, w poszczególnych partiach brakuje oznaczeń *solo/tutti*: wyszedłem z założenia, że recytatywy akompaniowane i pieśni należy wykonywać w mniejszych składach, dlatego podzieliłem zespół na mniejszą grupę *concertino* i większą *ripieno*. Duża orkiestra towarzyszy przede wszystkim chórom i wycofuje się we fragmentach wymagających solistycznej wrażliwości, przydaje jednak ciężaru gatunkowego cudownym Haydnowskim kulminacjom. *Stworzenie świata* doczekało się już kilku nagrań w dużych składach; jeśli chodzi o *Pory roku*, jest to bodaj pierwsze takie ujęcie w dziejach fonografii.

Zarówno *Stworzenie świata*, jak i *Pory roku* należą do oratoriów, które najwcześniej zostały opublikowane w obu językach jednocześnie. Pierwotna angielska wersja *Stworzenia świata* brzmi wyjątkowo niezgrabnie, po części ze względu na wtórne tłumaczenie z niemieckiej wersji tekstu źródłowego, po części z uwagi na bardzo słabą znajomość języka przez van Swietena. Z librettem *Pór roku* sprawy mają się jeszcze gorzej – większość tekstu nie nadaje się do śpiewania, dlatego już od początku XIX wieku próbowano go stopniowo poprawiać.

Zdecydowałem się na gruntowną przeróbkę libretta; zależało mi na tym, żeby śpiewacy dostali do rąk wersję, która okaże się godna wspaniałej muzyki Haydna, słuchacz zaś mógł obcować z tekstem stylizowanym na XVIII-wieczny, ewokującym bezpośrednio wizję poetycką Thomsona. Tłumaczenie jest na ogół wierne wersji niemieckiej, choć w kilku fragmentach pozwoliłem sobie na pewne odstępstwa, posługując się bardziej idiomatyczną angielszczyzną, która zdaje się trafiać w ducha Thomsonowego oryginału. W dwóch zwrotkowych pieśniach Hanny w części *Zima* – nieobecnych w poemacie Thomsona – van Swieten sięgnął do innych źródeł; tutaj przekład jest swobodniejszy, między innymi po to, żeby zachować obecne w tekście rymy.

Skrupulatne poprawki nie ominęły także recytatywów. Linie wokalne i harmonie są w pełni dziełem Haydna; nieznaczne zmiany wynikają z potrzeb gramatyki i retoryki angielskiej. Prace rozpocząłem w 2011 roku i od tej pory wielokrotnie rewidowałem swoją koncepcję – z myślą o koncertach oraz nagraniach dokonanych w Londynie i Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu w czerwcu 2016 roku.

Paul McCreesh

GABRIELI CONSORT & PLAYERS

Gabrieli Consort & Players słyną na całym świecie jako interpretatorzy wielkiego repertuaru wokalnego i instrumentalnego obejmującego utwory od renesansu po współczesność. Zespół został założony przez Paula McCreesha w 1982 roku jako grupa muzyki dawnej i chociaż obecnie znacznie rozszerzył obszar swych artystycznych działań, nadal pozostaje wierny ideom, które towarzyszyły jego powstaniu. Na przestrzeni trzydziestu lat repertuar grupy rozrósł się ponad wszelkie oczekiwania, ale dzięki stałym poszukiwaniom twórczym McCreesha, jego muzykalności i zdrowej dawce obrazoburstwa występy zespołu są nadal niezwykle dynamiczne. Repertuar ansamblu obejmuje najważniejsze dzieła tradycji oratoryjnej, wirtuozowskie programy a cappella z muzyką różnych stuleci oraz nowatorskie rekonstrukcje muzyki, która towarzyszyła wydarzeniom historycznym. Jednym z głównych celów zespołu jest prezentowanie inspirujących wykonań, które potrafią sprowokować słuchaczy do refleksji.

Obecnie główną działalnością grupy jest rozwój pionierskiej inicjatywy edukacyjnej w ramach Gabrieli Roar – programu dla młodych śpiewaków. Gabrieli intensywnie pracuje z nastolatkami z całej Wielkiej Brytanii w ramach licznych programów szkoleniowych. Zespół wspiera rozwój chórów młodzieżowych o wysokich aspiracjach artystycznych, kładąc przy tym szczególny nacisk na współpracę na obszarach, do których nie dociera wiele wydarzeń kulturalnych. Szczególnie skupia się na repertuarze oratoryjnym, a wielu śpiewaków uczestniczących w programie Gabrieli Roar bierze potem udział w profesjonalnych nagraniach i występuje podczas tak prestiżowych wydarzeń, jak BBC Proms. Pomagając młodym śpiewakom w doskonaleniu własnych umiejętności i budowaniu wiary w siebie, a także w kultywowaniu miłości do muzyki chóralnej, Gabrieli aktywnie angażuje się w przemianę życia młodych ludzi poprzez muzykę.

Grupa zasłynęła dzięki licznym i nagradzanym albumom, nagrywanym w trakcie piętnastoletniej współpracy z wytwórnią Deutsche Grammophon. W 2010 roku Paul McCreesh założył własną wytwórnię, Winged Lion, która wydała już siedem bardzo zróżnicowanych płyt, podkreślających wszechstronność Gabrieli i rozmach wizji Paula McCreesha: *A Song of Farewell* (angielski repertuar chóralny od Morleya i Shepparda po Howellsa i MacMillana); *A New Venetian Coronation 1595* (ponowne nagranie muzyki Andrei i Giovanniego Gabrielich, po słynnym nagraniu tego samego programu z 1990 roku); *Incarnation* (inspirująca sekwencja muzyki na Boże Narodzenie – dawnej i współczesnej); odtworzenie pierwszego wykonania *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato* Händla oraz trzy spektakularne, wielkoobsadowe nagrania zrealizowane we współpracy z Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu: *Grande Messe des Morts* Berlioza, *Eliasz* Mendelssohna i *War Requiem* Brittena.

Haydn *The Seasons* 1801

WROCŁAWSKA ORKIESTRA BAROKOWA

Wrocławska Orkiestra Barokowa to grający na instrumentach historycznych zespół Narodowego Forum Muzyki, założony w 2006 roku przez Andrzeja Kosendiaka. Dyrektorem artystycznym jest wiolonczelista Jarosław Thiel, a funkcję koncertmistrza pełni Zbigniew Pilch. Obszerny i zróżnicowany repertuar zespołu obejmuje dzieła od muzyki kameralnej po wielkie oratoria, muzykę od czasów wczesnego baroku po wczesny romantyzm. Zespół współpracuje z takimi dyrygentami, jak Giovanni Antonini, Claudio Cavina, Laurence Cummings, Rubén Dubrovsky, Philippe Herreweghe i Paul McCreesh, a także zespołami Cantus Cölln, Collegium Vocale Gent i Taverner Consort. Wrocławska Orkiestra Barokowa występowała na licznych międzynarodowych festiwalach. Ma też już w dorobku kilka płyt CD: pierwsza, z symfoniami czeskich klasyków – Koželuha, Rejchy i Voříška – otrzymała nagrodę Fryderyk w 2011 roku. Wielkim uznaniem cieszył się także album z ariami koncertowymi Mozarta *Bella mia fiamma*, z udziałem wybitnej sopranistki Olgi Pasiecznik.

CHÓR NFM

Chór NFM został założony przez Andrzeja Kosendiaka w 2006 roku jako Chór Filharmonii Wrocławskiej. Pod dyrekcją artystyczną wybitnej chórmistrzyni Agnieszki Franków-Żelazny, ten dynamiczny, młody zespół szybko zyskał pozycję jednego z czołowych chórów w Polsce. Po dziesięciu latach działalności zespół może się poszczycić udaną współpracą z wieloma orkiestrami europejskimi w tym Budapest Festival Orchestra, B'Rock Orchestra, Gabrieli Consort & Players, Il Giardino Armonico i Orkiestrą NDR.

Cennym też doświadczeniem było zetknięcie się w pracy nad repertuarem i koncerty z tak znakomitymi dyrygentami, jak Giovanni Antonini, Bob Chilcott, Iván Fischer, Jacek Kaspszyk, Stephen Layton, James MacMillan, Paul McCreesh i Krzysztof Penderecki. Jest pierwszym polskim chórem, który wystąpił na festiwalu BBC Proms, koncertował też na wielu innych najważniejszych festiwalach w Europie i USA. Repertuar chóru obejmuje szeroki wachlarz utworów a cappella oraz wielkie dzieła wokalno-instrumentalne.

Chór NFM często bierze udział w wydarzeniach festiwalu Wratislavia Cantans, jest też cenionym uczestnikiem nagrań Paula McCreesha: *Grande Messe des Morts* Berlioza, *Eliasza* Mendelssohna i *War Requiem* Brittena. Nagrał również *The Seeds of Stars* pod dyrekcją Boba Chilcotta oraz trzy antologie utworów chóralnych pod dyrekcją Agnieszki Franków-Żelazny: *Słowa dźwiękiem malowane, Miłość na ludowo* i *De profundis*.

PAUL McCREESH

Paul McCreesh cieszy się opinią jednego z najwybitniejszych specjalistów w dziedzinie wykonawstwa historycznego, a także współczesnej interpretacji muzyki symfonicznej. Jest uznanym autorytetem o innowacyjnym podejściu do wykonań zarówno na estradzie koncertowej, jak i w teatrach operowych. Z zespołami Gabrieli Consort & Players, których jest założycielem i dyrektorem artystycznym, występował w najważniejszych salach koncertowych i na festiwalach na całym świecie, stworzył obszerną, znakomitą dyskografię zarówno dla wytwórni Deutsche Grammophon, jak i dla własnej marki płytowej Winged Lion.

McCreesh słynie z energii i pasji, które wkłada w swoją muzyczną działalność. Jako dyrygent gościnny współpracuje z wieloma orkiestrami i chórami, w tym Gewandhausorchester Leipzig, Konzerthausorchester Berlin, Bergen Philharmonic, Sydney Symphony Orchestra, Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia i Saint Paul Chamber Orchestra. Coraz większym zainteresowaniem darzy wielkie dzieła oratoryjne, takie jak *Requiem wojenne* Brittena, *Niemieckie requiem* Brahmsa, *Requiem* Verdiego, *Sen Gerontiusa* Elgara, a także *Stworzenie świata* i *Pory roku* Haydna. Artysta zdobył duże uznanie jako współtwórca wielkich produkcji operowych Händla, Glucka, Mozarta i Brittena na czołowych scenach Europy.

Paul McCreesh w latach 2006–2012 był dyrektorem artystycznym festiwalu Wratislavia Cantans, a w latach 1993–2013 piastował stanowisko dyrektora Brinkburn Music w Wielkiej Brytanii. Od 2013 do 2016 roku był pierwszym dyrygentem i doradcą artystycznym Gulbenkian Orchestra w Lizbonie.

CAROLYN SAMPSON

Carolyn Sampson odnosi znaczące sukcesy na całym świecie w repertuarze od wczesnego baroku po współczesność. Na scenach operowych występowała z zespołami English National Opera, Glyndebourne Festival Opera, Scottish Opera, Opéra de Paris, Opéra de Lille, Opéra de Montpellier i Opéra National du Rhin.

Artystka regularnie koncertuje na festiwalu BBC Proms, a także występuje z takimi orkiestrami, jak m.in. Bach Collegium Japan, Royal Concertgebouw Orchestra, Freiburger Barockorchester, Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, Rotterdam Philharmonic, Leipzig Gewandhausorchester, Wiener Symphoniker, jak również z wieloma zespołami amerykańskimi.

Carolyn z sukcesami występuje też z recitalami liryki wokalnej. Regularnie pojawia się w Wigmore Hall (w sezonie 2014/2015 nosiła miano „featured artist"), w Concertgebouw w Amsterdamie oraz na Festiwalach w Saintes i Aldeburgh. W październiku 2013 roku zadebiutowała w Carnegie Hall.

Artystka może pochwalić się znaczącą dyskografią, jej nazwisko figuruje w katalogach takich wytwórni, jak Harmonia Mundi, BIS, Hyperion, Virgin Classics, DG Archiv, Linn Records, BIS czy Vivat. Ostatnia płyta śpiewaczki, *A French Baroque Diva* (Hyperion), nagrana z zespołem Ex Cathedra w hołdzie Marie Fel – gwieździe z czasów Jeana-Philippe'a Rameau – zdobyła Gramophone Award 2015 w kategorii recital.

JEREMY OVENDEN

Jeremy Ovenden studiował w Royal College of Music w Londynie, ponadto kształcił się u Nicolaia Geddy. Występuje regularnie na scenach operowych całego świata, w tym w Royal Opera House Covent Garden, Staatsoper Berlin, mediolańskiej La Scali, Opéra National de Paris, Théâtre de la Monnaie w Brukseli, Netherlands Opera oraz na Festiwalu w Salzburgu.

Jego repertuar koncertowy obejmuje utwory od Monteverdiego, Bacha i Händla, poprzez Mozarta i Haydna, po Berlioza, Brittena, Szymanowskiego i Henzego. Występował z takimi orkiestrami, jak London Philharmonic, London Symphony Orchestra, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Budapest Festival Orchestra oraz Royal Concertgebouw Orchestra. Współpracował z sir Colinem Davisem, Nicolausem Harnoncourtem, Vladimirem Jurowskim, Danielem Barenboimem, Paulem McCreeshem, René Jacobsem i Ivorem Boltonem.

Obszerna dyskografia artysty obejmuje obie pasje Bacha, *Sen Scypiona, La Betulia liberata, La finta semplice, L'oca del Cairo* i *Lo sposo deluso* Mozarta, *Missa Salisburgensis* Bibera, *L'Allegro, Il Penseroso ed Il Moderato*, *Saula* i *Odę na dzień św. Cecylii* Händla, *Pory roku* i *Stworzenie świata* Haydna, a także *An Italian Journey* – nagranie z ariami Mozarta zrealizowane z Orkiestrą Wieku Oświecenia pod dyrekcją Jonathana Cohena.

ANDREW FOSTER-WILLIAMS

Bas-baryton Andrew Foster-Williams słynie z charakterystycznych interpretacji i dużej liczby różnorodnych ról, w których występuje. Od wczesnych stadiów swojej kariery budowanej na fundamentach muzyki barokowej aż po obecne sezony, gdzie repertuar dramatyczny dominuje w jego występach scenicznych, artysta zdobywa niezmiennie uznanie za przekonujące kreacje sceniczne i pełen niuansów kunszt wokalny.

Ostatnio występował jako Pizarro w *Fideliu*, Kapitan Balstrone w operze *Peter Grimes* w Theater an der Wien, Telramund w *Lohengrinie* Wagnera podczas Festiwalu Lanaudière, Donner w *Złocie Renu* podczas Ruhrtriennale, Golaud w *Peleasie i Melisandzie* w Teatrze Bolszoj w Moskwie, Gunther w *Zmierzchu bogów* w cyklu *Pierścień Nibelunga* realizowanym przez Opera North, a prezentowanym w całej Wielkiej Brytanii. Występował też w inscenizacjach historii Don Kichota do muzyki Ravela, de Falli i Masseneta w Opéra de Bordeaux.

Artysta jest też bardzo ceniony jako wykonawca koncertowy. Występuje na estradach całego świata w zróżnicowanym repertuarze z takimi zespołami, jak m.in. Mozarteumorchester Salzburg pod batutą Ivora Boltona, San Francisco Symphony pod dyrekcją Michaela Tilsona Thomasa, Hong Kong Philharmonic prowadzoną przez Edo de Waarta czy London Symphony Orchestra pod dyrekcją sir Colina Davisa.

PODZIĘKOWANIA

Realizacja takiego projektu jest możliwa jedynie dzięki pomocy, wsparciu i współpracy wielkiej liczby działających w kilku organizacjach osób – jestem im wszystkim ogromnie wdzięczny. Jak zawsze praca z Agnieszką Franków-Żelazny, Jackiem Rzempołuchem, Izabelą Piekielnik, Jarosławem Thielem i naszymi licznymi kolegami z Narodowego Forum Muzyki była dużą przyjemnością. Pragnę wyrazić mą wdzięczność za wielkie wsparcie Prezydentowi Wrocławia, Rafałowi Dutkiewiczowi, który od wielu lat zachęca nas do twórczej współpracy z miastem. Najserdeczniejsze podziękowania kieruję także do Andrzeja Kosendiaka, dyrektora Wratislavii Cantans i NFM za jego wizję, wsparcie i przyjaźń.

Wśród osób pracujących dla Gabrieli pragnę podziękować Susie York Skinner, Camilli King, Peterowi Reynoldsowi i Davidowi Cleggowi oraz, jak zawsze, Mike'owi Abrahamsowi za jego piękną koncepcję oraz projekt tej i wszystkich wcześniejszych płyt Winged Lion. Dziękuję również Ruth Smith, Biance Kloda, Janowi Waterfieldowi oraz Yvonne Eddy za pomoc w przygotowaniu nowego tłumaczenia oraz Christopherowi Sucklingowi za pracę muzykologiczną nad partyturą.

Chcemy również złożyć podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego nagrania poprzez akcję The Big Give Christmas Challenge 2015. Wyrazy wdzięczności kierujemy także do naszych stałych, hojnych darczyńców, umożliwiających działanie Gabrieli, do których należą Steve Allen, Richard & Sandra Brown, Jan Louis Burggraaf, John & Mary Cryan, Alan Gemes, dr Anthony Henfrey, Lucilla Kingsbury Joll, Patrick McCreesh, Terry O'Neill i Peter Saile.

Paul McCreesh

Haydn *The Seasons* 1801